

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

2019-yil 24-aprel, chorshanba № 6 (1120)

1996-yil dekabr dan chiqa boshlagan

Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz www.uzhurriyat.uz

ХАТО ТОПГАН МУКОФОТ ОЛСА-Я!

Феруза ЗОЙИР қизи:

Ўқиб қолдим. БАА давлатлари амирлиги кўчада осилган ҳар қандай имловий хатони топган инсонни раббатлантириб борар экан.

**Xar kuni
11:00dan
ZIGIR OSHI**

⇒ 3-бет

ЖУРНАЛИСТИКАНИ АУДИТОРИЯДА ЎРГАНИБ БЎЛМАЙДИ

“Hurriyat” сўровномасига “Зарафшон” ва “Самаркандский вестник” газеталари бош муҳаррири Фармон ТОШЕВнинг жавоби.

⇒ 4-бет

ЎТМИШ САБОҚЛАРИ

филология фанлари номзоди Раҳмон ҚҶҶҚОР:

— Умид қиламизки, ҳар бир замондошимиз қалбида ҳам Қодирийнинг, Юсуфбек ҳожининг, Отабекнинг эътиқоди ва ибрати безавол яшайди.

⇒ 5-бет

Ҳафтанинг муҳим воқеалари

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Хитой Халқ Республикаси Раиси Си Цзиньпиннинг таклифига биноан жорий йил 24-27 апрель кунлари “Бир макон, бир йўл” иккинчи халқаро форуми тadbирларида иштирок этиш учун амалий ташиф билан Хитойда бўлади. Форум ишида 40 дан зиёд хорижий давлатлар ва ҳукуматлар, халқаро ва минтақавий ташкилотлар раҳбарлари иштирок этиши кутилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг таклифига биноан Корея Республикаси Президенти Мун Чже Ин 18-21 апрель кунлари давлат ташифи билан мамлакатимизда бўлди. Ўзбекистон билан Жанубий Корея муносабатлари алоҳида стратегик шериклик мақомига кўтарилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Соғлиқни сақлаш соҳасида давлат хусусий шериклиги ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ва “2019-2028 йиллар даврида Ўзбекистон Республикасида қаттиқ маиший чиқиндилар билан боғлиқ ишларни амалга ошириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорлари 18 апрель кун матбуотда эълон қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Қишлоқ ҳўжалиги соҳасида давлат бошқаруви тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони ва “Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида”ги қарори 19 апрель кун матбуотда эълон қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2019-2021 йилларда республика аҳолисиغا эндокринология ёрдами кўрсатишни такомиллаштириш бўйича миллий дастурни тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорини жорий йил 19 апрель кун тасдиқлади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Шавкат Мирзиёев 2020 йили Швейцариянинг Давос шаҳрида ташкил этиладиган ва шу номдаги халқаро иқтисодий форумда иштирок этиши учун таклиф этилди.

Республикамизда ҳукумат йўл ҳаракати қоидаларига киритилган тузатишлар пакетини тасдиқлади. Унга кўра жорий йилнинг 10 майдан йўл ҳаракати қоидаларидаги янги ўзгаришлар амалда бўлади. Улар сирасига барча турдаги автомобилларнинг кундузи яқинни ёритувчи чирокларни ёқиб ҳаракатланиши ҳам кўзда тутилган.

Самарқанд шаҳрида Франциянинг илк фахрий консуллиги очилди. Унда Франциянинг Европа ва Ташқи ишлар бўйича вазири ҳузуридаги давлат котиби Жан-Батист Лемуан бошчилигидаги делегация аъзолари иштирок этди.

Жорий йилнинг 17 апрель кун Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида Марказий банк раиси ўринбосари Ботир Зоҳидов, Банклараро миллий процессинг маркази директори Шўҳратбек Қурбонов ва бошқа масъул вакиллар иштирокида Нитро тўлов тизимининг тақдими бўлиб ўтди. Унда ушбу тўлов тизими карталари жорий йил 1 май санасидан бошлаб муомалага киритилиши ва йил охиригача мамлакат бўйича тўла татбиқ этилиши режалаштирилганлиги маълум қилинди.

ЕХҲТнинг ОАВ эркинлиги масалалари бўйича вакили Арлем Дезирнинг Ўзбекистон ҳукумати айрим оммавий ахборот воситаларини блоклашни тўхтатишига оид баёнотида жавобан Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги раҳбари Комил Алламжонов расмий муносабат билдирди. Унда Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида жамиятни демократлаштириш, сўз ва ахборот эркинлигини таъминлаш йўлида тизимли чора-тадбирларнинг рўйбега чиқарилаётгани таъкидлаб ўтилган.

ОАВ хабарлари асосида тайёрланди.

Тасвирий ва амалий санъат фестивалига марҳабо

Ўзбекистон Бадий академияси Марказий кўргазмалар залида Тасвирий ва амалий санъат фестивали очилди.

Ўзбекистон Бадий академияси томонидан ҳамкор ташкилот-

лар билан биргаликда аънавий тарзда ўтказиб келинаётган

мазкур фестивалнинг очилишида миллий тасвирий санъатни янада рақнақ топтириш, унинг бетақор мактаб ва аънаваларини бойитиш,

ижодкор ёшларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор берилаётгани таъкидланди. Санъат ҳафталиги тadbирлари гоё қизиқарли ва ранг-

баранг дастурларга бой бўлиб, мамлакатимизнинг турли ҳудудларидан келган ижодкорлар, мусавирлар, халқ амалий санъати усталари, дизайнерлар, ҳайкалтарошлар ўз маҳоратларини майдонга олиб чиққан.

Фестиваль доирасида, кўргазмалар, тақдимот маросимларида янги истеъдод соҳиблари аниқланади. Унда устоз-шогирд аънавалари, турли фасллар кўриниши, тинч ва осойишта кўнларга шукроналик, халқимизнинг кайфияти, руҳияти, эзгу орзу-интилишлари акс этади.

Марказий кўргазмалар зали атрофи ҳамда унга яқин хиббонда ёшлар юртимиз жамоли, табиат манзаралари, аънава ва қадриятлар, қадимий обидалар, замонавий иншоотлар акс этган ижод маҳсулларини яратмоқда.

Кўргазмада Бадий академия академиклари, Бадий ижодкорлар уюшмаси аъзолари, таълим муассасалари ўқитувчи ва талабаларининг асарлари ҳам намойиш этилади. Тadbир шу йил 27 апрелга қадар давом этади.

Ўз муҳбиримиз.

Уюшма фаолиятидан

Ўзбекистон Миллий матбуот марказида журналистика соҳасида XIV “Олтин қалам” Миллий мукофоти учун халқаро танловга тақдим этилган материалларни баҳолаш тартиби тўғрисидаги низомига биноан танловга тақдим этилган ижодий ишларнинг ижтимоий аҳамияти, журналистнинг фуқаролик позицияси, танқидий — таҳлилий мушоҳада, сўзга масъулият ва ифода маҳорати каби мезонлар асосида ҳолис ва ҳаққоний баҳолашлари, виждонан ёндашишлари зарурлиги айтилди.

Ҳайъат йиғилиши

Унда ҳайъат аъзолари Журналистика соҳасида “Олтин қалам” XIV Миллий мукофоти ва “Олтин қалам” Миллий мукофоти учун халқаро танловга тақдим этилган ижодий ишларнинг ижтимоий аҳамияти, журналистнинг фуқаролик позицияси, танқидий — таҳлилий мушоҳада, сўзга масъулият ва ифода маҳорати каби мезонлар асосида ҳолис ва ҳаққоний баҳолашлари, виждонан ёндашишлари зарурлиги айтилди.

Ҳакамлар ҳайъати аъзолари оммавий ахборот воситалари тавсияларига кўра тажрибали журналистлар орасидан ташкилий қўмита томонидан танлаб олинди.

Қайд этиш жоизки, бу йил ўн тўртинчи мартаба ўтказилаётган ушбу танловга 514 нафар иштирокчидан 6700 дан зиёд материаллар келиб тушган.

5

“Book challenge” акцияси

Наримон Умаров мактабга китоблар совға қилди

Инсон камолотида китобдан яхшироқ нажот йўқ. Шу боис ёш авлоднинг маънавий-интеллектуал салоҳияти, онгу тафаккури ва дунёқарашини юксалтиришда, она Ватани ва халқига муҳаббат ва садоқат туйғуси билан яшайдиган баркамол шахсни тарбиялашда беқиёс аҳамиятга эга бўлган китобхонлик маданиятини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, Ўзбекистон “Адолат” СДП Сийёсий Кенгаши раиси Наримон Умаров ўзи таълим олган Шайхонтоҳур туманидаги 40-умумтаълим мактабига ташриф буюрди.

2

Бизнинг суҳбат

Муродилла ЭШМАТОВ:

Банкларга ҳақиқий баҳони, аввало халқ бериши керак

Акциядорлик тижорат Халқ банки республика-миз молия муассасалари ўртасида ўзининг алоҳида нуфузи ва ўрнига эга. Халқ ичига кириб борган, мижозлари ўртасида эътиборли энг йирик банклардан ҳисобланади.

Яқинда республика Халқ банки Бошқаруви Раиси этиб тайинланган Муродилла ЭШМАТОВ билан қуйида “Hurriyat” муҳбирининг банк фаолиятидаги янгиликлар, келгусидаги режалар ҳусусидаги суҳбати эълон қилинмоқда.

— Муродилла Ёқубович, аввало Сизни янги масъулиятли вазифага тайинланганингиз билан табриклаган ҳолда, суҳбатимиз аввалида Банк тизими фаолияти ҳақида қисқача маълумот берсангиз?

— Раҳмат. Алоҳида таъкидлашим жоизки, Халқ банкининг кейинги йилларда эришаётган молиявий барқарорлик ва юқори ўсиш суръатлари халқаро нуфузли ташкилотлар томонидан эътироф этилмоқда. Жаҳоннинг энг нуфузли халқаро рейтинг компанияси — “Standard&Poors” агентлиги В+В, БАҲҚА-РОР рейтинги билан, шунингдек, миллий

Ахборот Рейтинги агентлиги томонидан доимий равишда “ЎЗА”, БАҲҚА-РОР даражаси билан муассасамизнинг фаолияти ишончли ва истиқболли, дея топилган. Аммо бизнинг жамики натижаларимизга, ўрнимизга мен ўйлайманки, биринчи навбатда банк мижозлари, халқимиз ўзининг ҳақиқий баҳосини бериши керак. Элимизнинг баҳоси эса биз учун қимматли ҳисобланади.

Энди банкнинг айрим кўрсаткичларига келсак, 2019 йилнинг 1 апрель ҳолатига жами капитали 1 957,9 млрд. сўмни, устав капитали эса 1 779,0 млрд. сўмни ташкил этади.

2

➤ Акс-садо

Неварам тез-тез ёнимга келиб унга пулдан яна озгина қўшиб беришимни айтидиган бўлди. Сўра-сам, ўртоғимга ҳам ширин кулча олиб бераман, чунки ҳар доим пули йўқлиги учун, мактаб ошхонасида ўқувчилардан қолган таомларни ейди, кейин ҳамма унинг устидан мазах қилишади, деди.

“Пулдан озгина қўшинг...”

“Hurriyat” газетасининг шу йил 4-сонида Наргиза Бобомуродованинг “Бой-вачча” ўқувчилар ёки мактабда ўқийдиган фарзандингизга қанча пул бери-сиз?” мақоласини ўқиб, беихтиёр шулар ҳақида ўйладим. Мақолада ҳозирги кун долзарб мавзуси кўтарилиб, барчани мулоҳазага қорлайди. Биз, катталар бунда алоҳида эътиборли бўлишимиз керак. Кимдир фарзандларга болалигидан пул муомаласини ўргатиш керак, чунки ҳозирги замон талаби шу, деса, баъзи ота-оналар бу фикрга мутлақо қарши. Улар

болани кичиклигидан пулга ўргатмаслик лозим, сабаби, оқибатда у ҳамма нарсани пул билан ўлчайдиган бўлиб қолади, деган фикрда.

Юқорида келтириб ўтилган мисолдан келиб чиқиб, болага имкон қадар пул бериб туриш керак, деб ўйлайман. Неварамнинг ўртоғи қўшнимизнинг фарзанди бўлади. Бундай ҳолатни эшитиб жуда эзилиб кетдим. Дарҳол уларнинг ёнига чиқиб, вазиятни тушунтирдим. “Турмуш ўртоғим шунақа қаттиқ қўл” деб қўйди. Бундан хулоса чиқариб, фарзандларига керакли кундалик харажат

учун пул беришларини тушунтирдим. Аслида, бу оиланинг муҳтожлиги йўқ, аксинча ўзига тўқ. Боласининг қўлига пул беришмас экан, ҳеч бўлмаса, унинг сумкасига бирор егулик солиб юборишлари мумкин-ку?

Айни пайтда, мақолада келтирилган мана бу сўзларни жуда ўринли деб ҳисоблайман. “Бола кўпгина тарбия мезонлари қатори, пулга қандай муносабатда бўлиши ҳам аввало ота-онадан ўрганади. Пулнинг нимага-ю, қандай сарф-харажат қилиниши кераклигини тушунгандан сўнг қизиқиши ортади. Келажакда инсоннинг пул билан қандай муомалада бўлиши, болалигидан олинган тушунчаларига боғлиқ”. Шунинг учун фарзандимизга пул ҳаётий эҳтиёж эканлигини, уни қандай ишлатиш ва тежашни гўдаклигидан ўргатиб боришимиз ҳам зарур деб ўйлайман.

Зайнаб РАҲИМОВА.

Наримон Умаров мактабга китоблар совға қилди

Ўқувчилик йилларини, меҳрибон устозларни эслаб айтилган фикрлар, бугунги кунда таълим соҳасида олиб борилаётган ислохотларнинг ёшлар келажигига таъсири ҳақидаги самимий суҳбат ўқувчилар билан қизиқарли савол-жавобга айланди.

Шундан сўнг Наримон Умаров мактаб кутубхонасига ўз китоб жавонидан китоблар совға қилди.

— Мактабимиз 1937 йилдан буён фаолият юритиб, ҳозирда 1005 ўқувчини ўз бағрига олган, — дейди мактаб директори Дилфуза Низомова. — Ушбу таълим даргоҳини Ўзбекистон халқ ёзувчиси Тоҳир Малик, Ўзбекистон Қаҳрамони — Турғун Азларов, академики Шавкат Аюпов, профессорлар Носир Ғофуров, Талъат Агзамходжаев, Саидқабар

Агзамходжаев, Алишер Ғайзуллаев, таниқли санъаткорлардан Ғулмўмон Ёқубов, Тўхтамурод Азизов сингари кўплаб битирувчилари мамлакатимиз тараққиёти ва жамият ривожига ўз ҳиссасини қўшиб келмоқдалар. Президентимиз томонидан илгари сурилган китоб ҳаёти қилиш акциясида собиқ битирувчиларимиз қатори ўқувчиларимиз, ота-оналар ҳам мактаб кутубхонасига тафаккур дурдоналаридан тўхфа қилишмоқда.

Дарҳақиқат, “Тома тома қўл бўлур”, “Биринчи — мингта, мингта — туманга” деганларидек, ушбу ташаббус тўхфа қилиб мактаб кутубхоналари минглаб китоблар билан бойимокда. Албатта, бу эзгу сўй-харажатлар ёшлар маънавияти, уларнинг камолоти учун хизмат қилади.

Фани СОДИҚОВ.

➤ Китобхонлик

Мириқиб тингланг

Ўзбекистон Миллий телерадиокомпаниясининг олтин фондидаги аудиокитоблар телеграммда янги очилган @mtrkaudiokitoblar каналдан жой ола бошлади.

Жумладан, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Шукур Холмизаев қаламига мансуб «Ун саккизга кирмаган ким бор» аудиокитоби муҳлислар эътиборига ҳавола этилди. Айни пайтда каналда олтин китобни мириқиб тинглаш мумкин.

Розилик берилди

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва Фуқароларнинг ўзини ўзи боқаршиш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича республика кенгашининг “Ўзбекистон Республикасининг фуқаролар йиғини раиси (оксколи) сайловида оид қонун ҳужжатлари тўплами”ни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги “Адолат” ҳуқуқий ахборот маркази” давлат унитар корхонасида чоп этиш борасидаги таклифига розилик берилди.

Ушбу хайрли иш Вазирлар Маҳкамасининг Фуқаролар йиғинлари раислари (оксколлари) сайловини ташкил этиш ҳамда ўтказишга кўмаклашувчи Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар, туманлар ва шаҳарлар комиссиялари фаолиятининг самарали ташкил этилишини таъминлаш мақсадида қабул қилинган фармойишига биноан амалга оширилади.

Шарҳловчининг янги асари

Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитасида атоқли футбол шарҳловчиси Ахбор Имомхўжаевнинг “Аср футболдаги асл қадронларим” китобининг тақдироти бўлиб ўтди.

— Ўзбек футбол тарихида ҳали бундай энциклопедик китоб чоп этилмаган эди, — деди Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитаси президенти, УФА биринчи вице-президенти Умид Аҳмаджонов. — Ишончим комилки, 800 бетлик ушбу китоб футбол муҳлисларининг сеvimли адабиётига айланади.

1995-2005 йилларда Ўзбекистон футбол федерацияси президенти сифатида фаолият юритган, собиқ ички ишлар вазири Экиржон Алматов футбол, умуман, спорт дипломатиянинг бир тури эканини таъкидлади. Агар Ўзбекистон фарзанди олимпия ёки жаҳон чемпиони бўлса, давлатимизнинг Байроғи кўтарилади, Маҳдиси янграйди. Ўзбекистон спортчилари жаҳон чемпионатида ёки бошқа йирик мусобақаларда самарали тўп сурса, юртимизнинг довуғи янада ошади. Бутун дунё танийди. Бир спортчи ўнлаб дипломатнинг ишини амалга ошириши мумкин. Қайд этиш керакки, китобда миллий футболимизга оид кўплаб тарихий материаллар, хотиралар, қизиқарли фактлар келтирилган. Ўзбекистон футбол тарихида ёрқин из қолдирган мураббий, футболчи, мутахассис ва спорт журналистлари ҳақида қўматили маълумотлар ўрин олган.

Ахбор Имомхўжаев Ўзбекистон телевидениеси тарихида футбол ўрашувини ўзбек тилида шарҳлаган (1961 йил 20 апрель, «Пахтакор»-ЦСКА) биринчи спорт шарҳловчиси. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийи, «Олтин қалам» Миллий мукофоти соҳиби. «Футбол — қувончим, дардим, фахрим», «Мафтунингман, футбол», «Ўзбекистоннинг Миржалол» каби китоблар муаллифи.

Маърифатпарвар тадбиркор

“Ўзбекизоқвақтхондиг” холдинг компанияси раиси Тоҳиржон Жалилов Андижон вилояти Булоқбоши туманидаги ўзи таълим олган 2-умумтаълим ўрта мактабига шахсий кутубхонасидан ўнлаб китоблар совға қилди.

Қобилжон Обидов эса 2018 йили шу вилоятдаги Марҳамат туманида ўз маблагига боғча қуриб, ҳамқишлоқларига совға қилган эди. Энди тадбиркор ўзи ўқиган 24-мактабга компьютер жамланмалари ҳамда 10 минг данадан ортиқ электрон ва жилдли китоблар тўхфа этди. Айтиш керакки, Қобилжон Обидов яқинда поштахотимиздаги Муқимий номидаги мусиқали драма театрида ўз ҳисобидан кутубхона очган эди.

Ўқиган ўзар

Нукусда “Энг китобхон мактаб” лойиҳасининг қўйи босқичи якунланди.

Ушбу лойиҳа Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими, Ички ишлар вазирликлари, “Беруний китоб дунёси” МЧЖ ҳамкорлигида ташкил этилди. Лойиҳа доирасида 50 мингдан ортиқ ўқувчи ва 2,5 мингдан зиёд педагог иштирок этди. Ғолибларга энг сара китоблар тақдим этилди.

Кодир КОДИРОВ.

Гиннес рекордлари ўзбек тилида

Ахли олам қўлга киритаётган ютуқлар, ҳайратомиз имкониятга эга одамлар, кун сайин янгилини бораётган рекордлар ва мўъжизавий суратлар жамланган “Гиннес. Жаҳон рекордлари” китоби “Ўзбекистон” нашриёт мактаб ва ижодий уйи томонидан илк бор ўзбек тилида чоп этилди.

1950 йилда пиво ишлаб чиқарувчи Guinness компаниясининг раҳбари жаҳон рекордлари ва мўъжизавий суратлар жамланган “Гиннес. Жаҳон рекордлари” китоби “Ўзбекистон” нашриёт мактаб ва ижодий уйи томонидан илк бор ўзбек тилида чоп этилди.

1950 йилда пиво ишлаб чиқарувчи Guinness компаниясининг раҳбари жаҳон рекордлари ва мўъжизавий суратлар жамланган “Гиннес. Жаҳон рекордлари” китоби “Ўзбекистон” нашриёт мактаб ва ижодий уйи томонидан илк бор ўзбек тилида чоп этилди.

Даставвал реклама маҳсулоти сифатида чиқарилган нашр тез орада бутун мамлакат бўйлаб тарқала бошлади. Бир йил ўтиб, у АКШда нашр қилинади, бугунги кунга келиб эса китоб юздан ортиқ давлатда 20 тилда босиб чиқаришмоқда. 1999 йилдан бошлаб китоб номи расмий равишда “Guinness. World records” деб юритилиб бошланди, сабаби — ушбу лойиҳа энди нафақат китоб, балки телешоу, музей, веб-сайтлар, рақамли каналлар, электрон китобларни ўзига жамлаб бошлади.

Бугунги кунда “Guinness. World records” йилига тахминан 50 000 талабгорнинг ишини кўриб чиқади ва ўз ҳакамларини океан тубидан то дунёнинг энг банд биноси бўлган Бурж-халифагача жўнатади. Ҳозир ташкилот Лондонда ўзининг тахририятига эга. Шунингдек, Нью-Йорк (АҚШ), Токио (Япония), Пекин (Хитой) ва Дубай (БАА) ҳам ваколатхоналари мавжуд.

Ўзбек тилидаги нашрини варақлай туриб, сиз китоб устида ишлаган инсонларнинг давр талабига ҳамроҳанг тарзда дунёда содир бўлаётган турфа воқеа-ҳодисалардан бохабар бўлиб бораётганига ва ушбу ўзгаришларни ёрқин суратларда ифодалашга харажат қилинганга амин бўласиз. Муайян йўналишга оид рекордларни топиш ва қайд этишда ўқувчиларга қулайлик туғдириш мақсадида, улар алоҳида бўлимларга ажратилган. Китобдан “Дунёдаги энг узун лағмон”, “Муйқаламда ишланган энг катта сурат”, “Пахлавон аёл”, “Қучли сочлар эгаси”, “Фидойи ўқитувчи” каби йўналишлар бўйича ҳамюртларимиз томонидан ўрнатилган кўплаб қизиқарли жаҳон рекордлари ҳам ўрин олган. Ишонимизки, 60 йиллик тарихга эга ва дунёдаги энг харидорлигир нашрлар қаторидан мўқим ўрин олган рекордлар жамланмиси ўзбек китобхонларида ҳам катта қизиқиш уйғотади.

Назозат ЮСУФЖОНОВА.

Муродилла ЭШМАТОВ:

Банкларга ҳақиқий баҳони, аввало халқ бериши керак

Жами активлари эса 9 738,4 млрд. сўмни, кредит портфели 4 999,1 млрд. сўм. Аҳолидан жалб қилинган омонатлар миқдори 3 903,6 млрд. сўм бўлиб, жами депозитлар қолдиги 4 601,3 млрд. сўмдан иборат. Бугунги кунда юртимизнинг барча туман ва шаҳарларида 197 та филиали, 30 та минибанки, 680 та чакана амалиётлар кассаси, 206 та халқаро пул ўтказмалари шохбчаси, 140 дан ортиқ банкомат, қарийб 30 минг 200 донга тўлов терминали мижозлар учун хизмат кўрсатиб келмоқда.

— Банк муассасаларида “Мижоз — банк учун эмас, банк — мижоз учун!” деган ёзувларга кўзимиз тушади...

— Саволингизга тушундим. Шубҳасиз, ҳар бир банк аввало мижозларига яхши хизмат қилиши керак. Ҳар бир мижоз бўлса, ўзига қулай бўлган банк хизмат турларидан мамнун бўлиб фойдаланиши лозим. Қайсики, банк фаолиятида ўз мижозларига тезкор, қулай ва манфаатли хизматлар кўрсатилар экан, бундан ҳар икки томон ҳам манфаатдор бўлиши аниқ. Шу маънода, Халқ банки томонидан халқаро ва миллий валютадаги ўнлаб турдаги пул ўтказмалари, омонат турлари, имтиёзли кредит линиялари мавжуд бўлиб, бу хизматлардан самарали фойдаланишмоқда. Дунёнинг исталган мамлакатда туриб банкимиз хизматларидан фойдаланиш учун барча имкониятлар яратилган. Ва бу қулай хизматлардан ўйлайманки, мижозларимиз мамнун.

Бундан ташқари, банкимизда ҳисоб рақам очиб, корпоратив мобил-банкнинг ҳамда Интернет банкинг хизматлари мутлақо бепул амалга оширилмоқда. Шунингдек, мижозлар учун 24/7 режимида ишлар ташкил этилган. Яъни, энди Халқ банки мижозлари ҳафтасига етти кун исталган пайтда ҳисоб рақамидagi маблағларни филиал руҳсатисиз бошқа рақамга (Халқ банки мижозига) эркин тасарруф этишлари мумкин.

Шу ўринда бир нарсани алоҳида айтиб ўтишимиз керак, кўпчиликнинг онгига йиллар давомида “Банкка у қадар ишонмаслик, хусусан, мавжуд ортиқча пул маблағларини омонатларга қўйиш

дан чўшиш, кредит олишда эса албатта таниш-билиш керак ёки жуда қийин, кўп сарсон-саргардон бўламиз” деган фикрлар ўрнашиб қолган эди.

— Узр, менимча бундай қарашлар ҳозир ҳам бутунлай йўқолган эмас...

— Ҳа, бу ҳам бор гап. Лекин кейинги икки йил давомида банк тизимларида ҳам қандай ислохотлар кечмоқда. Айтайлик, уч-тўрт йил аввал, оддий истеъмол кредити олиш учун мурожаат қилган фуқаронинг 3-4 кунлаб вақти кетган, бир талай ҳужжатлар тақдим этиши лозим бўлган бўлса, шу йилнинг апрель ойидан Халқ банкида бундай сансалорликларга бутунлай чек қўйилди. Яъни жисмоний шахслар 3-4 соат ичида кредитни расмийлаштириб, олишлари мумкин. Бунда жисмоний шахсларнинг фақат ишонарсидан бериладиган ойлк-маоши тўғрисидаги маълумотномагина қараб, қанча кредит олиши мумкинлиги ҳақидаги маълум чеклов ҳам қайта кўриб чиқилмоқда.

Ахир, ҳар бир шахснинг ўз тўлов қобилияти мавжуд бўлади. Айтайлик, фуқаро ойлк-маошидан ташқари, қонуний бошқа қўшимча даромад топиши ҳам мумкин-ку. Ҳар бир шахснинг, дейлик ойлк харажатлари қобилиятини ҳисобга олиш ва ўрганиш, ўйлайманки, ҳозирги кунда бу мушкул иш эмас. Фуқаро айтилади, бир ойда пластик карточкаси орқали қанча савдо қилади, мол-мулк харид қилади, булар-

нинг бари унинг шахсий ИНН рақами орқали кўриниб туради. Шунга қўра бемалол каттароқ суммадаги кредитни ҳам нега ажратиш мумкин эмас?!

— Бу яхши албатта. Аммо кичик яъни микро-кредитлар ажратилаётганда яна қўшимча “кафил”нинг талаб этилиши, эҳтимол банклар учун бу — яхши ҳимоядир, бироқ мижозлар учун ортиқча даҳмазадан бошқа нарса эмас.

— Худди шундай. Кичик кредитлар беришда қўшимча “кафил” талаб қилишдан банклар, хусусан Халқ банки воз кечиши керак. Шундай бўлади ҳам!

— Президентимизнинг 2017 йил 13 мартдаги “Пенсия ва нафақалар тўлаш механизмининг янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига асосан, пенсия ва нафақаларни Халқ банки томонидан аҳолига тарқатиш йўлга қўйилган. Бу борадаги ишлар қандай ижро этилмоқда?

— Мухтарам Президентимизнинг мажкур қарори ижросини таъминлаш мақсадида 2017 йилнинг 1 июлидан бошлаб республикамизнинг барча туман ва шаҳарларида (202 та) Халқ банкининг 189 та филиаллари орқали пенсия тўловлари мажсус ташкил этилган 2 мингта сайёр кассалар томонидан тўлашни тўлиқ жорий қилинган.

Қолаверса, мамлакатимизнинг барча пенсионер ва нафақа олувчиларига пенсия ва нафақаларни янада тезкор етказиб беришда бир қатор янгиликларни жорий қилаётимиз.

Хусусан, пенсия олувчи жисмоний шахсларнинг хоҳишларига қўра, Овердрафт “Пенсия карта”лари бепул ва беш йил муддатга очиб берилади. Овердрафт пенсия карталари инсон омилсиз пенсия тўловларини электрон тарз-

мида хавфсиз, ўз вақтида ва тўлиқ етказиб берилишини таъминлайди. Овердрафт пенсия картаси эгалари Халқ банкининг барча касса ва банкоматларидан бепул нақд пул олишлари мумкин. Яна бир қулайлиги пенсия маблағлари молиялашгунга қадар банк ўз маблагига ҳисобидан карта эгаларига маблағ ажратиши таъминлайди. Шунингдек, ушбу пенсия картаси орқали ойлк пенсия маблағларининг 50 фоизи миқдоридан (энг кам ойлк ўз ҳақининг 3 баробари ошмаган) овердрафт кредити ажратилади.

Пенсионерларимиз карталаридаги маблағларини қийинчиликларсиз нақдлаштиришлари учун биз республика бўйича яна мингдан зиёд нақд пул билан таъминлайдиган банкоматларни аҳолиимиз учун қулай бўлган жойларда, маҳаллаларда ўрнатилиш режалаштирганмиз.

Қолаверса, дунёнинг ривожланган давлатлари тажрибасидан келиб чиқиб, замонавий хизмат тури “Кредит карта” очилиши йўлга қўймоқчимиз. Яъни доимий даромадга эга киши Халқ банкдан ушбу карта очиб бўйича ариза топшириб, ҳозирча беш миллион сўмгача маблағга эга бўлади. Асосийси, 30 кунгача ушбу маблағларга ҳеч қандай фоиз тўланмайди. Доимий даромадга эга фуқароларимиз ойлк тушишини кутиб ўтиришмайди.

— Ривожланган дунё банклари фаолияти билан танишган одам борки,

улардаги имкониятларнинг ўзимизда ҳам тезкорлик билан пайдо бўлаётганини кўриши мумкин. Бу қувонarli, албатта...

— Барча сўй-харажатларимиз ҳам шунга қаратилган. Аммо очиб айтишим керакки, Халқ банки тизимини фаолиятини бугунги давр талаблари ҳисобига кўрсатиш учун “ҳали яна анча меҳнат қилиш керак ва вақт талаб этади” деб энди бемалол хотиржам ишлаб бўлмайди. Бунинг учун тез ва самарали чора-тадбирларни кўришимиз керак.

Биринчи навбатда, банкимизнинг республикадаги энг чекка тумани филиалларини ҳам салоҳиятли кадрлар билан таъминлаш, мижозларга намунали хизмат кўрсатиш, банк биносига кирган ҳар бир кишининг кайфияти кўтариладиган муҳитни яратилишимиз зарур.

Бунинг учун аввало кадрлар салоҳиятини, дунёқарашини ўзгартариб, ўсишга қараб кичик қадам ҳар кун ҳар бир ходим томонидан ташлаб, мижоз фойдасига вақтини тежашга ҳамда соҳага замонавий технологияларни жорий этиш орқали айрим фаолият турларини марказлаштириш ҳисобига харажатларни қисқартириш фаолиятимизнинг асосий йўналиши бўлади.

Бу вазифалар Халқ банки раҳбариятининг ўз олдига қўйган энг катта вазифаси, керак бўлса мажбурияти ҳисобланади. Чунки, яқин вақт ичида банкимиз халқимизнинг ҳақиқий оилавий банкига айланишига эришмоғимиз лозим.

— Энди матбуотга муносабатингиз ва бизнинг соҳага оид фикр-мулоҳазаларингиз бўлса, ўртоқласангиз...

— Матбуот нашрларини доимий ўқиб бораман. Умуман, китоб, газета ва журналларни ўқийдиган одам қандай қилиб тўлақонли инсон бўлиши мумкин? Мен ҳар кунги ишимни эрта тонгда, аввало турли матбуот нашрларни кўздан кечиришдан бошлайман. Қолаверса, ижтимоий тармоқларни ҳам кўзатиб бораман.

Ростини айтсам, аксарият матбуот нашрлари кўпинча бир хил маъмулдаги хабар ва мақолаларни чоп этишади. Одамни жуда этадиган мавзулар эса ҳалб ҳам кўзга ташланади. Фақат... очилиши айтаётганим учун хафа бўлмайсиз-да. Агар газета ва журналлар жуда қизиқарли ҳамда ранг-баранг бўлса, муҳлислари ҳам ортиб боради, деб ўйлайман.

Сизларнинг нашрингизни ҳам ўқиб бораман. Бир-бирига ўхшамайдиган дадил, жонли мақолаларни чоп этишларингизга тилақдошман.

— Жуда ўринли мулоҳазаларингиз ва суҳбатингиз учун ташаккур.

А. ЖУМАЕВ суҳбатлашди.

► Суд залидан

Ўтган йилнинг 8 августиди тунги клубда содир этилган муҳиш воқеа эшитган одамни бир қалқитди. Спорт устаси, эркин курашчи Жамшид Кенжаев пичоқбозлик оқибатида оламдан ўтди. Бу оғир жудодиклан оила аъзоларининг қадди букилди. Ҳали бир ёшга тўлмаган фарзанди ота меҳридан маҳрум бўлди. Фожиа иштирокчилари — тўрт нафар йигитнинг яқинлари эса таъна-маломат, исноддан бошлари эгилди. Кимдир жон қайғусида, кимдир мой қайғусида дегандек, бу иш анча шов-шувларга сабаб бўлди. Тунги клублар ёпилди. Ижтимоий тармоқларда турли хабарлар, суратлар, фикр-мулоҳазалар, баҳсу мунозаралар тарқалди ва то суд ишни қўриб чиққунча давом этди. Жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар суди ушбу воқеага доир ўз иштини якунлади...

“Жинлар базми” ёки бир жиноят тафсилоти

Ҳар бир инсон фарзанд қўрар экан, юзими ёру қиладиган наслим давомчиси, қўл-қанотим, яхши-ёмон кунимда қатордаги норим бўлсин дея, яхши ният қилади. Шунинг ўзи қифо қилса, олам гулистон эди. Фарзанд улгайгунча минг бир чиғирқдан ўтади. Не бир синовларга дуч келади. Абдулла Авлоний таъбири билан айтганда, “Тарбия қилувчилар табиб кабудури, табиб хастанинг баданидаги касалига даво қилгани каби тарбияни боланинг вужудидаги жадл маразига “яхши хулқ” деган давоини ичидан, “поклик” деган давоини устидан беруб, катта қилмак лозимдур”. Шунга қараб “тарбия биз учун ё ҳаёт — ё мамот, ё наҳот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат”га айланади. Бунга яхши биламиз, баъзан қай бир нуқтада хатога йўл қўйганимизни англамай қоламиз. Акс ҳолда фалокат ҳам, жудодик ҳам бўлмас эди...

Жамшид ҳам яхши бир оиланинг фарзанди эди. Тўққиз ёшидан спортга қизиқиб, шуғулланиши бошлаган. Қўп-лаб мусобақаларда қатнашиб, яхши натижаларга эришган. Беш қарра Ўзбекистон чемпиони. Осиё мусобақалари қатнашчиси бўлган. “Икки акаси билан аҳил, синглисига жуда гамхўр эди, — дейди отаси Ёқуб Кенжаев. — Онаси бетоноб-лигини эшитган, кўзига ҳеч нарса кўринмай қолди. Етти оғи онаси билан овора бўлди. Қаерда яхши дўхтир ё табиб борлигини эшитса, олиб борарди. Афсус, саратон касалига чалинган онасини бериб қўйганимиздан сўнг, у қаттиқ эзилди. Севимли машғулоти-ни ҳам бир муддат четга суришига тўғри келди”.

Оғир жудодик инсонни доводиратиб қўйиши турган гап. Бундай йўқотишлар ўрнини ҳар ким ҳар хил йўл билан тўлдиролмайди. Биров яқинларидан оланч топса, биров муқаддас манбалардан

наҳот излайди. Яна биров Яратганининг бундай синовларига бардоши етмай, ичкиликка ружу қўяди... Отасининг гапига қараганда, Жамшид авваллари ичкиликни оғзига олмаган, мусулмончилик фарзларини тўла адо этиб юрган. Аммо ўша фожиа содир этилган кунни у сархуш эди. Балки бунга жудодик сарибабдир. Ё гувоҳлар таъкидлаганидек, ўртоғининг туғилган кунни туфайли ичкандир. Нима бўлганда ҳам, муқаддас манбаларимизда айтилишича, ичкилик иблис амалларидадан бўлиб, жоҳилликни келтириб чиқаради...

8 август Шохруҳ Турсуновнинг туғилган кунни эди. У дўстларини “Чайна таун” ресторанга таклиф қилди. Рес-торанда Жамшид ҳам бўлган. Бу ерда етти киши ярим литр виски, бир литр арок, бир литрга яқин винони сип-каришади. Кетма-кет ичилган спиртли ичимликлар ўз кучи-ни кўрсата бошлади. Ш. Турсуновнинг судда гувоҳлик беришича, Жамшид билан Иброҳимнинг кайфи олиб, рес-торан ракс майдончасида бир-иккита йигитлар билан жиқиллашиб ҳам олишган. “Шайтон суви”нинг ўйинлари-ни қарангки, унинг суви улар-ни яна қайта яраштирган. Бу орада ресторан иш вақти ҳам тугайди. Базми жамшид ав-жига чиққанда, бу уларга ёқмайди, албатта, сўнг туғил-ган кунни бошқа манзилда да-вом эттиришни келишиб оли-шади. Маслаҳат пишгач, улар-га аввалдан яхши таниш бўлган “Арум 898” тунги клу-бини кўзлаб, йўлга чиқишади.

Гувоҳларнинг гапига қара-ганда, Жамшид аввал ҳам бир неча бор “Йигитлар ўрта-сида бўлиб турадиган” тўпо-лонлар туфайли жароҳат ол-ган. Шундан сўнг ёнида пичоқ олиб юришни одат қилган. Клубга боришгач, у машина-сидан бир эмас, иккита пи-чоғини олаётганини кўрган

ЖАМШИД АВВАЛ ҲАМ БИР НЕЧА БОР “ЙИГИТЛАР ЎРТАСИДА БЎЛИБ ТУРАДИГАН” ТЎПОЛОНЛАР ТУФАЙЛИ ЖАРОҲАТ ОЛГАН. ШУНДАН СЎНГ ЁНИДА ПИЧОҚ ОЛИБ ЮРИШНИ ОДАТ ҚИЛГАН. КЛУБГА БОРИШГАЧ, У МАШИНАСИДАН БИР ЭМАС, ИККИТА ПИЧОҒИНИ ОЛАЁТГАНИНИ КЎРГАН ЎРТОҚЛАРИ: “ҚЎЙ ШУНИ, ҚОЛДИРИБ КЕТА ҚОЛ”, ДЕБ ОҒОХЛАНТИРИШАДИ.

Ўртоқлари: “Қўй шуни, қолди-риб кета қол”, деб оғохлан-тиришади. Афсус, у бунга қўнадиган аҳволда эмасди... Судда намойиш этилган ви-деокамера ёзувларидан кўри-надики, Жамшид клуб қўриқ-чилари билан аввалига биной-идай салом-алик қилган. Бу ерга келиб-келиб юргани боис, қўриқчиларнинг бир-иккитаси билан таниш бўлган. Улардан бири Володья Смирнов — Жамшиднинг камарига қисти-рилган пичоқни қўриб, секин қулоғига шипийди:

— Ўртоқ, шуни машинан-да қолдириб кел, биласан-ку, бу билан кириш мумкин эмас! — Қўявер, ҳаммаси жойида, — дейди Жамшид эшик то-мон йўналади. Клубга яқинда ишга келган норасмий қўриқ-чилардан бири Шодали ҳам тартибга амал қилишини ай-тиб, уни оғохлантиради. Аммо Жамшид “янги”ни тан олмай-ди, “Қоч йўлимдан” дейди-да, эшик ёнида турган Шерали Ильясовга рўпара бўлади:

— Пичоқ билан кирмайсан, эшитмадингми? — дейди у қатъий.

Бу “йўлтўсарлик” Жамшид-га малол келади ва унга ях-шилаб тарсаки туширади. Ўз хизмат вазифасини бажара-

йўриқномалари йўқмиди? Қўриқчилар марҳум каби ал-коголь таъсирида эмас, бал-ки хушёр бўлишган эмасми-ди? Уларнинг ҳеч йўқса би-ровидан: “Келинг, яхшиси, унинг қўл-оёғини боғлаб, ички ишларга хабар берайлик, би-рор фалокатни бошламайлик” деган фикр нега чиқмаган?!

“Қобуснома”да шундай ўғит бор: “Эй фарзанд, ҳар нечун йигит бўлсанг ҳам, ақлинг қари бўлсин. Мен сенга йи-гитлик қилмағил демасман. Аммо йигитликни чидам била қилғил... Жоҳил йигитлардин бўлмағил, жоҳилликдин боло пайдо бўлғусидур. Йигитлик замонида зиндагонлиг қил, токим қариған чоғда ўз ҳолингга йиғламағил”.

Мазкур жиноятни содир этиб судланган йигитлар “Қобуснома”даги ушбу ҳи-каматдан хабардор бўлишлари даргумон. Улар айнан жоҳил йигитлардан бўлди ва ўша балони ўз бошларига ўзлари орттиришди. Аммо ота-онала-ринчи, уларнинг қайси хатою гуноҳлари учун фарзандлари бундай ёвузликка қўл урди?

Суд ҳукмига кўра, 18 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган Шодали Қиличов му-қаддам ҳам бир неча бор жи-ноят содир этиб судланган. Унга судда сўз берилганда, клуб маъмурияти бу ердаги тартиб-қоидадан тушунтирга-ни, аммо Жамшид тоғаси Ше-рали Ильясов ҳамда унинг ўртоғи Абдурашул Мирзаевга жароҳат етказгач, ўзини ту-толмай қолганини айтади. Афсуски, бу сабаб жиноятни оқламайди ва ушбу катта му-датни тинч-омон ўтаб қайта олса, яъни ёши бир жойга борганида, ўз ҳолига йиғла-ши турган гап. Шодали нега қайта-қайта жиноятга қўл уриб, “рецидивист” деган тамғани мангалайга ёпишти-риб олди, деган ўринли са-вол туғилиши табиий. Ўзи-нинг судда айтган сўзига қараганда, отаси уларни таш-лаб кетгач, тоғаси Шерали Ил-ьясовга суяниб қолади. Демак, Жамшид сингари унга ҳам бун-дай йўқотиш жиддий таъсир этган. Катталарнинг хатоси фарзанди тақдирига даҳл қилиб, уни издан қиқаришга сабаб бўлса, айбни фақат ёшлар зиммасида қолдириш адолатдан эмас, албатта.

Қолган судланувчилар — Саидазим Камолитдинов, Алижон Ҳамраев, Жаҳонгир Ёрқуловга бир хил — беш йиллик қамоқ жазоси белги-ланди. Бундай чора, зора, уларга сабоқ бўлса...

Яна бир мулоҳаза: Жам-шид Кенжаевнинг қариндош-лари суд ҳукмидан норози бўлгани ҳақидаги хабарлар барча ижтимоий тармоқлар-да кенг тарқалди. Аслида, марҳумнинг тунги клубда қил-ган қиғир иши тўғрисида бўл-ганми? Спорт устаси кучини жа-моат жойида, йўлини тўсган одамга кўрсатаверса, қўчабе-зоридан нима фарқи қолади? “Жинлар базми”ни уюшти-радиган тунги клублар-чи? Улар-нинг раҳбарлари бутун нима ҳақида бош қотирмоқда?

Клубнинг ўша тунги қўриқ-чилари ҳам айнан безорилар-дек йўл тўдидлар ва шунга яраша жазо олишди.

Холида АҲМАДЖОНОВА, журналист.

► Мулоҳаза

Ўзига тўқ оилалар учун бу борада деярли муаммо йўқ. Сабаби — ҳаммаси маблағу даро-мадга бориб тақалади. Иста, хусусий боғчага бериши мумкин. Аммо қўли калтароқлар нима қилсин? Гўдакнинг уч ёшдан кейингина давлат боғчасига қабул қилиниши кўпгина, айниқса қайнона-қайноласидан алоҳида яшовчи ёш оилаларда жиддий муаммолар туғдириши таби-ий. Уч ёшга тўлмаган фарзандини давлат боғчаларига жойлай олмаётган ота-оналар лолу ҳайрон. Нима қилсин?

Болалар боғчаси: фарқ ва нарх

Ўзбекистон Республика-си Вазирилар Маҳкамаси-нинг 2017 йил 19 июлдаги қарорига биноан мактаб-ча таълим муассасаси, яъни болалар боғчасига қабул ёши уч ёш белгиланган. Тугруқ таътили эса Меҳнат кодексининг 234-моддаси-га биноан икки йил. Туг-руқ таътилидан эртароқ ишга чиқмоқчи бўлган она-лар гўдагини кимга, қаер-га “топириши” керак?

Яшириб нима қилдим, ўзим ҳам ҳозир шундай ва-зиятга тушиб қолганман. Ўғлимни давлат боғчасига бериб, ишга чиқай десам, ҳали уч ёшга тўлмаган. Ху-сусий боғчанинг эса ёнига йўллаб бўлмайди: тўлови “қакади”. Тошкент шаҳри-даги хусусий боғчаларнинг нархи бола бошга бир миллион 400 мингдан уч миллион сўмгача, ҳатто он-дан ҳам юқори. Бу маблағ-ни ойига ўртача икки, икки ярим миллионга яқин маош оладиган ёш ота-она қан-дай тўласин?

Ўғлимни давлат боғчаси-га жойлаштириш илин-жида Тошкент шаҳрининг Олмасор туманидаги дея-рли барча давлат боғча-ларига бош суқиб чиқдим: “Зора бирортасидан жой чиқиб қолсал...” Уриниш-ларим бечасар кетди. Чун-ки, фарзандни боғчага жой-лаштириш учун навбатга ту-риш керак экан. Навбатга эса туман Давлат хизмат-лари агентлигининг “Яго-на дарича” бўлими орқали ёзилиш мумкин. Сўнг ка-мида бир-икки йил кутиш-га тўғри келади. “Эрим бо-қадим!” деб уйда ўтириши-дан фавқриъодат бека-лар учун бу унчалик катта муаммо эмас. Аммо ҳақи-қий “қўш ҳўкизлик” пешо-насига битилганлар не қил-син!

Давлат боғчаларига “саёхатим” асосида амин бўлдимки, уларнинг ҳамма-сида ҳам шароит бир хил эмас. Биринг ўта замо-навий ётоқ ҳўжўзалари, ўқув қўроллари ва ўйинчоқлар билан таъминланган бўлса, бошқасида шароит ҳамин-қадар. Ҳатто, болалар ўй-найдиган майдончалари ҳам тўддан фарқ қилади. Давлат боғчаларининг кам таъминланган оилалар учун

қўлай жиҳати нархи ҳамён-боғлигидир. Бир ойга бир бола учун тўлов 186 минг сўм. Агар сиз икки ва ондан ортиқ фарзандингиз-ни боғчага бера олсангиз, ҳар бири учун 132 минг сўмдан тўлайсиз.

Сўнг хусусий боғчалар сари “юриш қилдим”. Ота-оналар ва гўдаклар учун ху-сусий боғчанинг афзал жи-ҳатларидан бири — бола билан тарбиячилар индиви-дуал шуғулланади. Фарзан-дингизни сиздан эрталаб қабул қилиб олаётганида ва оқшом қўлингизга топи-раётганида, ҳамшира соғлигини текширади. Зеро, ўртада шартнома ту-зилган, масъулияти бор. Тарбияланувчиларнинг ов-қатлигини ҳам тўловингиз-га яраша — нисбатан яхши. Масалан, сиз уйда тайёр-лаб беришга эринадиган сабзи, олма, тарвуз ва бошқа фойдали мева-че-ваннинг шарбатини ичди. Оксигла бой таомлардан татинади. Мабодо, кеч-қу-рин соат олтигача фар-зандингизни боғчадан олишга улғурмасангиз, бе-зовта бўлманг. Боғча опа-си дунёни бошга қўтариб бақирмайди. Кутиб туради. Истангиз, энди тетапо-ида қила бошлаган бир ёшли фарзандингизни ҳам ху-сусий боғчага ишониб топи-ришингиз мумкин. Фақат... ақангиз етса, бас!

Қизиги, давлат мактаб-гача таълим муассасалари-га қабул уч ёшдан белги-лангани ҳолда, хусусий боғчаларга бундай кечлов йўқ. Истаган ёшдан гўда-гингизни уларга ишониб топираверишингиз мум-кин.

Албатта, хусусий боғча-ларнинг кўпайгани яхши. Аммо, уларда ҳам давлат боғчаларидики каби кам таъ-минланган оилаларнинг мо-лиявий имкониятларидан келиб чиқиб нарх белгилан-са, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Ҳар ҳолда, аҳолининг олтишчи фоизи-га яқинини ёшлар, ёш оилалар ташкил қиладиган мамлакатда бу борада ҳам ижтимоий кўмак ва энгил-лик зарурга ўхшайди.

Феруза БЕРДИЕВА, журналист.

► Муаммо

Дунёда олти мингта яқин тил бор, лекин улардан фақат қирқта-сигина амалда экан. Биз учун энг қувончлиси, шарафлиси, ўзбек тили ҳам мукаммаллик касб этган шу қирқ тилдан биридир. Мута-хассислар фикрича, она тилимизнинг тўлиқ луғатини тузсак, нақ уч юз минг теран сўздан ошиши мумкин. Бу шуни кўрсатадики, ўзбек тили ғоят бой. Унда истаган фикр, туйғуни, ҳолатни ифода этиш мумкин. Бу эса дунё маданияти бойлиги ҳам ҳисобланади.

Хато топган мукофот олса-я!

Аммо, ажабо... бугун — XXI аср-нинг бошида Тошкент кўчаларида-ги хоҳлаган битта шюрға қаранг, албатта хато топасиз. Лекин унинг ёнидаги русча ва инглизча шиор росмана ёзилганлиги одамни ҳай-ратга солади. Бу нима? Атайин қилишадими ёки муаммо шу рек-ламалар билан шуғулланадиган-ларнинг ўзларидими? Ўзбекча сўзлардаги имловий хатоларни-ку айтмай қўя қолмайлик.

— Кўча юзига осиладиган, ёпиштирилмаган рекламаларда-ги хатолар учун дизайнерни айб-лаш нотўғри, — дейди реклама аген-ти-лиги менежери Яшарбек Раҳимов.

— Дизайнер — ижодий ходим. У рекламанинг ёрқинлигига, ша-клларнинг чиroyли жойлашувига ва ҳажмига жавоб беради, аммо он-даги сўзларни буюртма бераётган одам ўзи текширувдан ўтказиши лозим. Буюртмачининг махсусоти тайёр бўлса, биз тайёр дизайнини уларга кўрсатамиз ва “Хар битта сўзини диққат билан ўқиб чиқинг. Бўлди, чоп этаверинг” десангиз-гина ишга киришамиз дейман. Де-мак, банерларда қандай имловий хато кетса, бунда реклама тайёр-ловчи эмас, аксинча реклама бе-рувчи айбдор бўлади. Айни пайт-да ҳамманинг ҳам саводи етарли

BUKORO VILOYATI CHORVACHILIK FERMER HО-JALIKLARINING
GO'SHT SAVDO YARMARKASI.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ХОКИМИЯТИНИНГ
АРЗОНЛАШТИРИЛГАН МАҲСУЛОТЛАР
ЯРМАРКАСИ

эмас деб ўйлайман. Ҳатто давлат идораларида юқори лавозимлар-да ишлайдиган бюртмачилари-миз ҳам имло хатолари билан бу-юртма беради.

Ҳамма муаммодан ўзини олиб қочади. Реклама соҳасида ишлай-диганлар ҳам бироз саводли бўлишганида, тилимиз учун жон

Хар кун
11:00dan
ZIGIR OSHI

қуйдиришганида, қуйидаги хато-ларни “ўтказиб” юборишмаган бўлар эди.

Катта кўчаларда минглаб одам-нинг кўзи тушадиган масканларда

илинган рекламаларга қаранг ва хулоса чиқаринг.

1. Хар кун 11:00 дан Зигир оши.
“Х” билан “Г”нинг фарқига бори-ламиди. (Чилонзор. “Интегро” маж-муасида);

2. авто сугурта — Автосугурта;

3. Сомса гушти — Гушти сомса.

Бундай мисолларни кўп-лаб кел-тириш мумкин. Айни пайтда қайси кўчада бўлманг, қайси савдо шо-ҳобчасига кирманг ўзингизни хо-рижда юргандек ҳис қиласиз. Рек-лама ва эълонлар орасида яккам-дуккам ўзбекча сўзлар учраб қо-лади, холос. Ҳўжжатларга фуқаро-ларнинг исм-фамилиялари гиж-гиз хатолар билан ёзилётганига нима дейсиз? Энг қизиги, бе-пар-во ходимларнинг бундай қонунбу-зарликлар учун муштунини ҳеч ким пишт демаётгани ҳайрон қолар-ли.

қаратинг: Шерали Жўраев. Кон-цертинг мутасадди ташкилотчи-лари билан боғланганимизда, “Бу

техник хато. Исм аслида бир неча дақиқага экранга қўйилганди” дея изоҳ беришди. Бу “техник хато” бўладими, ижодий хатоми ўз номи билан хато. Кўни-кеча Алишер На-воий номиди киносарой олдидан ўтдик ва кино афишларининг рек-ламасини, улардаги хатоларни

қўриб, ҳафсаламиз пир бўлди. Ҳатто фильм режиссёрининг ис-мини тўғри ёзишмаган: Азамат Ах-оров. Аслида эса фамилиядаги “х” эмас, “ҳ” шаклида ёзилиши ке-рак эди. Ёшларнинг бугун “х” би-лан “ҳ” ҳарфини фарқлай олмас-лиги бизнинг энг катта камчили-гимиздир.

Юртимиз бўйлаб Наврўз байра-ми кенг нишонланди. Ўнинг ҳам тур-лича ёзилишининг гувоҳи бўлдик.

«Навзур байрамимги муборак бўлсин». Қандай талаффуз қилиш-са, шундай ёзиб қўйиш қайси имло қоидаларига қиради? Яна бирига кўз ташланг «Наврўзи олам «мурак» азизлар! “Муборак” сўзи сигмадан бўлса, шу йўсинда ёзиб қўяолган шекилли.

Ўқиб қолдим. БАА давлатлари амирлиги қўчада осилган ҳар қан-дай имловий хатони топган инсон-ни рағбатлантириб борад экан. Рас-Ал-Ҳайма амирлиги иқтисод-ий ривожланиш департаменти раҳбари Аҳмад Али Балувий аҳолига имловий хатоларни смар-фонлар ёрдамида қайд этиб, бош-қармага юборишни илтимос қил-ган. Хато топган пул мукофоти би-лан тақдирланади.

Ибрат олса арзийдиган ташаб-бус. Тўғрими?

Феруза ЗОЙИР қизи.

» «Hurriyat» сўровномаси

Журналистикани
аудиторияда
ўрганиб бўлмайди

“Зарафшон” ва “Самаркандский вестник” газеталари бош муҳаррири Фармон ТОШЕВ:

Ўтган йили давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев 27 июнь — Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган байрам табригида “Оммавий ахборот воситалари сўзда эмас, амалда “тўртинчи ҳокимият” даражасига кўтарилиши зарур. Бу — замон талаби, ислохотларимиз талаби”, деб алоҳида таъкидлаган эди.

Орадан қарийб бир йил ўтди. Таҳририятимиз шу муносабат билан танкид журналист Фармон Тошевга қуйидаги саволлар билан муурожаат қилди.

1. “Тўртинчи ҳокимият” ўз мақомига тўла эриша олмаётганига сизнингча сабаб нимада?
2. Даврий нашрлар, айниқса, газеталарни солиштириб кўрилса, бир-бирини такрорлайдиган жиҳатлар, ёндашувлар кўп. Ҳар бир нашрнинг ўз йўналиши, услуби-ю қиёфаси бўлиши керак эмасми? Бунга тўлиқ эришиш қийинми?
3. Соҳа кадрларининг (нафақат ёшлар, катталарнинг ҳам) малакасини ошириш, тажриба алмашиш масаласида тизимли ишларни йўлга қўйиш бўйича қандай ишларни рўёбга чиқариш лозим деб ҳисоблайсиз?
4. Журналистика факультетини битириб келаётган ёшлар давр талабига жавоб бера оладиган дунёқараш, билимга эга дея оласизми? Ўқитиш тизимида қандай янгилик, ўзгаришларни амалга ошириш зарур деб ҳисоблайсиз?
5. Давлат органларининг оммавий ахборот воситаларига муносабатини қандай баҳолайсиз?

» Хотира

Шоир ва таржимон, кичкинтойларнинг катта дўсти, бир неча авлод болалар шоирларининг ғамхўр устози Турсунбой Адашбоев “адабиётимиз жонкуяри” деган улуғ шарафга муносиб эди. Шеърларидек содда ва самимий инсон салкам 60 йил адабиётга ҳалол хизмат қилди, замонавий ўзбек болалар адабиёти тараққиётига улкан ҳисса қўшди.

«Ўзим ҳам бир
ўтмоқчи эдим...»

Биз Ўзбекистон радиосида устоз билан узок йиллар ижодий ҳамкорлик қилдик. Турсунбой ака болаларча самимиятни сақлаб қолган олижаноб инсон эди. Қачон радиога чакирса, бизни хурсанд қилиб, “ўзим ҳам сизлар томонига бир ўтмоқчи эдим”, дердилар. Қўллариди бироз уринган, каттагина портфелларида доимо вилоятлик болалар шоирларининг рўйхати, яшаш манзиллари ва кўлемлари бўлар, “мен билан ҳаммаша суҳбатлашадиган улғурасизлар”, деб хоразмлик Содиқхон Иноятонинг ёки Эрпўлат Бахтининг шеърларидан ўқиб берардилар ёки Нурулла Остонининг янги таржималарини мактаб, ўзларининг шеърларини ўқигандан ҳам кўпроқ завқланардилар...

Бир кун кўнгирак қилиб, “Хоразмдан Кўзи Исмоил келган. Унинг кичкинтойларга аталган тарбиявий шеърлари, манзара яратиш услуби нияҳида ўзига хос”, дердилар. Оқсоқолнинг фикрларини тушундик, уларни радиога тақдир қилдик. Турсунбой ога худди фарзандининг муваффақиятидан қувонган отадек, Республика халқ таълими аълочили, ўзининг ёши ҳам оқсоқолга яқинлашиб қолган Кўзи Исмоилни бошқа муҳаррирларга ҳам таништириб чиқдилар. Кейинчалик ҳам, “Кўзи Исмоил Хоразмдан шеър юборибди”, деб дафтар-дафтар ёзмамаларни радиога олиб келардилар. Шундай бағрикенг, муруватли, шогирдларпарвар устоз эдилар Турсунбой ака...

Болаларнинг севилими шоирни Ҳамза Имонбердиев автохалокат туфайли вафот этганида жигаридадан айрилган инсондек роса қулиган эди. Ҳамза акани хотирлаб, радиога “Едном” деган эшиттириш тайёрладик. “Мен унинг зўр шоир бўлишига ишонардим, инсон сифатида ҳам уни жуда яхши кўрардим”, дердилар йиги аралаш Турсунбой ога. Ҳамза аканинг онаси Фариди ая, ўзидек истеъдодли фарзандлари Дилором, Диляфруз, Шерзодлар ҳақида, шоирнинг “Алифбе”га кирган шеърлари хусусида тўлқинланган сўзлади. Бу ахил ва истеъдодли оилага бағишлаб ёзган

шеърларини ўқитиб, йиғлаб юборганди:

“Отажоним” қўшиғини,
Шерзод шўх шаън айта бошлар.

Ҳамза чалар рубобини,
Томошабин кўзин ёшлар...

...2002 йилда менинг турмуш ўртоғим, таникли шоир Аъзам Уктам 41 ёшда вафот этди. Фарзандларимиз хали ёш эди. Қизим Тўмарис халқаро журналистика факультетига ўқишга кирди. Биринчи йили қийналиб бўлсада, контракт пулини ўзимиз тўладик. Иккинчи йили Аъзам аканинг биринчи контракт пулини тўлаб берди. Августнинг охирида ўғлим Темурхон учун бир пакет мактаб дарсликлари кўтариб радиога келдилар. Шундайин хожатбарор, олийҳиммат инсон эдилар Турсунбой ака...

...Бундан 14 йилча муқаддам Ўзбекистон радиосидаги баъзи бир раҳбарларнинг эътиборсизлиги туфайли “Ҳамроҳ”, “Ўсмир”, “Хар бола бир дунё”, “Едном” каби миллионлаб юртдошларимизнинг меҳрини қозонган дастурулар қаторида 80 йиллик аънамага эга, кичкинтойлар учун бериладиган “Бор

шукр, бўлади”, дедиму, овожимдаги ишонсизликни, иложсизликни сезиб қолдиклар, шеклили, “Аъзамхон “Шарк” нашриётида ҳам ишлаган, унинг директори Бобур Алимов жуда олижаноб йигит, ёрдам сўраса, йўқ демайди”, деб менга тасалли берган бўлди. Эртаси кун кўнгирак қилиб, “биз Тоҳир Малик билан Бобурхоннинг олдида кирдик, шароитни тушунтирдик, ёрдам берадиган бўлди”, дея мамнун бўлдилар. Оғанинг шарофатлари билан, “Шарк” нашриёти матбаа кондирни Тўмариснинг контракт пулини тўлаб берди. Августнинг охирида ўғлим Темурхон учун бир пакет мактаб дарсликлари кўтариб радиога келдилар. Шундайин хожатбарор, олийҳиммат инсон эдилар Турсунбой ака...

...Бундан 14 йилча муқаддам Ўзбекистон радиосидаги баъзи бир раҳбарларнинг эътиборсизлиги туфайли “Ҳамроҳ”, “Ўсмир”, “Хар бола бир дунё”, “Едном” каби миллионлаб юртдошларимизнинг меҳрини қозонган дастурулар қаторида 80 йиллик аънамага эга, кичкинтойлар учун бериладиган “Бор

шукр, бўлади”, дедиму, овожимдаги ишонсизликни, иложсизликни сезиб қолдиклар, шеклили, “Аъзамхон “Шарк” нашриётида ҳам ишлаган, унинг директори Бобур Алимов жуда олижаноб йигит, ёрдам сўраса, йўқ демайди”, деб менга тасалли берган бўлди. Эртаси кун кўнгирак қилиб, “биз Тоҳир Малик билан Бобурхоннинг олдида кирдик, шароитни тушунтирдик, ёрдам берадиган бўлди”, дея мамнун бўлдилар. Оғанинг шарофатлари билан, “Шарк” нашриёти матбаа кондирни Тўмариснинг контракт пулини тўлаб берди. Августнинг охирида ўғлим Темурхон учун бир пакет мактаб дарсликлари кўтариб радиога келдилар. Шундайин хожатбарор, олийҳиммат инсон эдилар Турсунбой ака...

Лекин фаолиятимизни тўла намойиш этиш учун тўсиқлар ҳам йўқ эмас. Айтиш мумкинки, бу тўсиқлар ташқи томондан бўлмаяпти. Ўзимизни қанчалик оқламайлик, ички цензурадан хали қутула олганимизча йўқ. Махорат масаласи чатоқ. Муштарийларни муносабат билдиришга ундайдиган, муҳокамага чорлайдиган, уларни қийнаб турган мавзудаги мақолалар жуда кам.

Мисол учун, икки йил давомида катта маблагъ эвазига экилган пивз, саримсоқпивз ва қалампир тақдир хусусида босма нашрлар деярли ҳеч нарса демади. Баъзи туманларда турар-жойларнинг катта қисми кадастр қилинмаганиги мумаммо эмасми? Унда нега ҳамон жиммиз?

Судлардаги сансалорлик, бир ишни йиллар давомида “кўриш” ҳам эътиборимиздан четда қоляпти.

Бу масалаларга оид муаммоларни дадил кўтариб чиқишга, уларни бартараф этиш бўйича мутахассис маслаҳатини беришга бизга ким ҳалақит қилади?

Демоқчиманки, “тўртинчи ҳокимият”миз — биз, журналистларнинг ҳокимияти. Унинг обрўси ҳам, инқироzi ҳам ўзимизнинг қўлимизда. Токи соҳамизда корпоратив ҳамкорлик, ўзаро мулоқот тизими йўлга қўйилмас экан, кўнгиладиган натижага эришимизимиз қийин.

2. Бундай саволларни беравериб, уларга баҳона кўрсатаявериб, чарчадик. Ваҳоланки, тегишли қонунларда расмий ҳужжат ва қонунлар чоп этиладиган нашрлар аниқ белгиланган. Ҳатто маданият ва спорт хабарларини биринчи саҳифага беришни маъқул кўрмайдиган нашрлар бор. Баъзи ҳамкасбларим қизиқарли эмас, балки “гап-сўзсиз”, “ғурбатсиз” газета чиқаришни маъқул кўришади. Илгари чет эллик “ғанимлар” билиб қолмасин, деб камчиликларни ёзмасдик. Энди эса давлат раҳбари ҳамма муаммони очик айтиб,

ўртага ташлагандан кейин, қолаверса виртуал замонда бизнинг ҳаётимизни кечаю кундуз кўриб, кузатиб туришган бўлса, нимадан қўчиймиз?

Бир хил материал билан саҳифаларни тўлдиргани учун “эгизак” нашрлар раҳбарларини ҳеч ким урушмайди, фақат газетхон ўқимай қўяди, холос. Ўқилмаган нашр эса омма эътиборидан маҳкум. Аслида мажбурий обунга қарши кураш шунақа нашрлар учун бошланган эди.

Соҳадаги камчиликлар аввало соҳа мутасаддилари, ходимлари ўртасида муҳокама қилиниши яхши самара беради. Бош муҳаррирларнинг доимий семинарларини йўлга қўйиш керак.

3. Вилоят газеталари-ку бир амаллаб “кун кўряпти”, аммо аксарият туман нашрларида аҳвол яхши эмас. Уларнинг анчагина қисмини журналистикага алоқаси йўқ кадрлар бошқаряпти. Энг ёмони, уларда услуби ифода ўзгармапти, сарлавҳалар ўша-ўша: “Пленум бўлиб ўтди”, “Бахтимиз қомуси”, “Келажакка ишонч”, “Мактабда конференция”, “Қутуриш — хавфли касаллик” ва ҳоказо.

Яқинда яна бир муаммо пайдо бўлди. Бундан ўн йилча илгари барча босма нашрлар давлат унитар корхонаси сифатида қайта рўйхатдан ўтказилди. Аммо улар бюджетдан маблагъ олмайдди. Бугун эса шу аҳволда ҳам ойликка пул тополмаётган таҳрирлар амалдаги 12 фоиш ўрнига 24 фоишлик даромад солиғи тўлашга мажбур бўлаётди.

Нима қилиш керак? Биринчидан, республика ва вилоятдаги етакчи журналистлар тумандаги ҳамкасбларига ёрдам бериши керак. Биз бу тажрибани сингал кўряпмиз. Иккинчидан, туман газетасини хонадонларга бепул тарқатиш чорасини кўрмоқ лозим. Китоб ва газета-журнал маърифатнинг муштарак асоси эканини унутмайлик. Учинчидан, Тошкентда ва

камида бешта вилоятда журналистик махорат мактаблари очили зарур. Уларда шахар ва туман газеталари ходимлари (бош муҳаррир, маъсул котиб, муҳбир, дизайнер ва ҳисобчи) доимий семинари ишлаб турсин.

4. Журналистика факультетларида иқтидорли ёшлар кўп. Лекин улар ўзлари танлаган соҳада ишлашни истамайдди, чунки маоши жуда кам.

Яқинда Ўзбекистон Миллий университети журналистика факультети талабалари билан учрашувда бир йигит америкалик Майкл Жексонда олий маълумот ҳам, нота ҳақида билим ҳам бўлмаган, аммо етук кўшиқчи сифатида танилган, деди. Тўғри, лекин Майклда иштиёқ, шавқ кучли бўлган. Кечаю кундуз кўшиқ айтиш билан шуғулланган, санъат сирларини ўрганган. Меҳнатдан қочмаган. Хўш, бизнинг талабаларнинг қанчаси дарсдан кейин таҳрирларга қатнаяпти? Қанчасининг ҳеч қурса, тўрт қаторлик хабар ёзиш қўлидан келади?

Журналистика аудиторияда ўқитиладиган фан, ўрганиладиган касб эмас.

5. Вазият олдингидан анча ўзгарибди. Лекин муносабат эмас. Аксарият раҳбарлар пиар учун ишлаяпти. Ўзини оқлаш мақсадида ОАВга муурожаат қилади. Танқидни ёқтиришмайди. Кўрсатилган камчиликни тузатишса, ўзларига яхши бўлишини тушунишмайди.

Бизда вилоят ҳокими қаердаки ҳўжасизлик, тўрачилик, боқибегамлик дуч келса, энг аввало бу ҳолатга ОАВ ходимлари эътиборини жалб этади. “Езинлар, халқ билсин, айбдорлар уялсин”, дейди. Яхши тахлилий мақолалар муаллифларини рағбатлантириб боради. Бундай ҳайрли тажриба кенг оммалаштиришга арзийди.

Феруза БЕРДИЕВА
ёзиб олди.

қоғоз қоралабдилар. Эрталаб раҳбарларнинг қабулига устоз шоирлар келиб, “Бор экан-да” ни тиклаб кетишди. Болалар адабиёти, маънавиятга оид ҳар қандай муаммонинг ечимини топишда шундайин шижоатли эдилар Турсунбой ога...

...2009 йилда мен таҳсил олган Каттақўрғон туманидаги 17-умумтаълим мактабининг ўқимчи ака кавалини янги буноси қурилди. Шу илм масканининг директори бўлган синглим Юлдуз: “барча ўқувчиларимиз Анвар Обиджон ва Турсунбой Адашбоевнинг юзлаб шеърларини ёдлашган. Мактабимизни айнан шу икки улуғ шоирларимиз очиб беришини орзу қиламиз. Ўзингиз ҳам, фарзандларингиз ҳам шу мактабда ўқигансизлар, шоирларимизни тақдир қилмоқчимиз, ёрдам беринг. Ўқувчиларимиз неча йиллардан бери учрашишни орзу қилишади. Турсунбой аканинг 70 йиллик юбилейини ҳам нишонлаймиз”, деб қолди. Нима дейишга ҳайрон эдим... Аввало Мустақиллик байрами, кейин ўша йили 2 сентябрь рамазон қўнларига тўғри келган, йўл эса узок... Лекин, менга дунёни танитган даргоҳга йўқ дейиш мумкинми? Бунинг устига устоз шоирлар билан оилавий қадрдонлигимиз борлигини сингилларим, укаларим яхши билишади... Минг хижолат билан устозларга сим қокдим. Рози бўлишганда бошим кўкка етгудай қувонгандим. Бора-боргунча адабиёт ҳақида суҳбатлашдик. Анвар акам Самарқандда техникумда ўқиган йилларини эсладилар. Кўнгили саёҳат бўлганди. Янги мактабининг рамзий калитини Турсунбой Адашбоев ва Анвар Обиджон ўқувчиларга топширишди. Бу — Каттақўрғон тумани ва мактаб ҳаётида то маънавият тарихий воқеа эди. Илм масканидаги учрашувни таърифлашга тил ҳам, қалам ҳам ожиз. Ўқувчилар, ўқувчилар, уларнинг ота-оналари... одамлар худди денгиздек тўққиналарди. Шеър — шеърга ўларан, гулдастларнинг охири қўлларимизда. Бу оддий учрашув эмас, адабиётнинг, шеърининг ҳақиқий байрами эди. Устозлар мактаб кутубхонаси учун китоблар совға қилишди. Юзтадан ортиқ шеър ёдлаган ўқувчилар дастхат ёзилган асарлар билан тақдирланди. Ҳамма хурсанд, айниқса, Турсунбой ака ёш боладай қувонган, гоҳ ўқувчиларга шеър ўқиса, гоҳ пародиялардан ўқиб, уларнинг ота-оналарини ҳам қулдирадди. Жуда очикқўнгул эдилар, ҳар қандай суҳбатдошнинг дилига йўл топиб, бир пасда инқилобчи келардилар. Орада менга ва Анвар Обиджонга, шифокор укам Ҳамзахонга “бунақа зўр учрашувни умримда биринчи кўришим” дер, шодлигини яширолмасди. Кейинчалик ҳам ўша учрашувни мамнуният билан қўй эслар, “бизнинг юртимизга Юлдузхонга ўхшаган жонкуяр директорлар керак”, деб таъкидлаб қўядилар. Шундайин очик-

қўнгул, болафеъл, давраларнинг файзи эди Турсунбой ака...

...Жуда кўп болалар шоирларининг шеърлари айнан Турсунбой Адашбоевнинг ташаббуси билан мактаб дарсликларида кирганди. Янги авлод “Адабиёт” дарсликларининг замон талабларига мос, оқори савияда яратилишида жонбозлик кўрсатдилар. Айниқса, ижодкор ўқитувчиларга ҳурматлари баланд эди. “Улар болалар билан ишлайди-да, кичкинтойларнинг қалбини, руҳиятини, қизиқишларини яхши билади”, дердилар ишонч билан. Устоз 2 жиллик “Ўзбек болалар адабиёти антологияси”нинг муаллифларидан бири сифатида бу тўпламларга энг сара асарларнинг киришига сабабчи бўлдилар. Рустам Назар, Нурулло Остон, Маъмур Қахҳор, Зафар Исомиддинов, Абдурахмон Акбар, Эрпўлат Бахт, Содиқхон Иноят, Кўзи Исмоил, Худойберди Комилов, Муқимжон Қодиров, Дилшод Ражаб, Неймат Душаев, Ориф Тўхташ... Бу рўйхатни хали узок давом эттириш мумкин. Турсунбой ака уларнинг ижодини ва шаънини қадрлар, янги китобларнинг радио тақдиротини ўтказишга бош-қош бўлар, болалар адабиётининг эртаси учун тинимсиз қайғурарди. Тадбирларга кўп тақдир қилардик, бирон марта йўқ деганларини эслолмайман. Тошкент Давлат аграр университетида, Камолитдин Беход номлидаги Миллий расомчилик ва дизайн институтида, Яшнобод туманидаги 244-мактабларда ўтган учрашувлар ҳамон ёдимда... Тиниб-тинимас ижодкор, ғамхўр мураббий Турсунбой Адашбоевнинг шеърлари рус, беларус, латин, тожик, қозок, туркман ва қирғиз тилларига таржима қилинган. У Абдулла Авлоний номлидаги мукофот, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи унвони, “Дустлик” ордени ҳамда Қирғизистон Республикасининг “Манас” ордени билан мукофотланган эди. Энг муҳими, юртдошларимизнинг меҳри, шогирдларининг эҳтироми, мухлисларининг ихлоси насиб қилганидан, умрининг етуқлик фасли фарзандлари ва набираларининг ардоғида кечаётганидан мамнун, ҳар бир кунига шукр қилиб яшаганлиги билан бизга ибрат эди Турсунбой ога. “Йил” этган истеъдодни кўрса, дунёларга сийма қувонадиган, уни юзага чиқаришга уринадиган мураббий эди... Анвар Обиджон иккаларини доимо янги китоблари нашр этилганда авваллари фарзандларимизга, энди эса набираларимизга номма-ном ёзиб беришади. Йиллар давомида бу ҳайрли иш аънамага айланди. Китоб ҳавонимизнинг асосий қисмини шундайин эъозли ҳадялар тўлдириб турибди. Улар билан боғлиқ азиз ва армонли хотиралар ҳам бор.

75 ёшга тўлганларида туркум эшиттиришлар тайёрладик. Навбати билан йиллар давоми-

да йиғилган мактубларни — шоир ижоди мухлисларининг дил изҳорларини ўқиб бердик.

Қўтловлар оғанинг мухлислари нафақат юртимизнинг шахар ва туманлари, чекка овуллари, тоғли кишлоқларида, балки қўшни Қозғистон, Қирғизистон, Туркменистон ҳамда кўп эканлигидан дарак беради. Устозни Ўзбекистон радиосига тақдир қилиб, суҳбатларини ёзиб олдик, қўтлўғ ёшлари билан мувобарқод этиб, тўн кийдирдик. Оллоҳ насиб қилса, 80 ёшлик юбилейлари ўзбек болалар адабиётининг байрамига айланиб кетишини ният қилдик. Чин юракдан хурсанд бўлдилар, дуо қилдилар... Афсуски... энди армон билан, соғинч билан эслаймиз ўша қўнларни... Елкасида тошкентча тўн, қўлида гулдаста, қўзларида мунг, чехрасида синикина табассум, адабиётдек азиз Ўзбекистон радиосининг ижодкорлари, салкам 60 йиллик садоқатли мухлислари даврасида қўлларини дуога қўтарган устоз...

Турсунбой оғанинг ноёб истеъдоди туфайли “Камолитдин олмаси”, “Арслонбоб шаршараси”, “Олатог-полатог”, “Оқбўра тўққиналари”, “Олатовлик бўламан”, “Сурнай”, “Нур дарё”, “Гулдаста”, “Топишмоқли алифбе”, “Совға”, “Сичқоннинг орзуси”, “Олтин ёлпи тулпор кисаси”, “Орзуларим — қўш қанотим” каби ажойиб китоблари дунёга келди. Устоз рус шоирлар К.Чуковский, А.Барто, В.Берестов, Б.Заходер, грузин адаби Н.Думбадзе, татар шоирлари Н.Осупов, Р.Мингалим, яхдий шоири Овсей Друз, поляк шоири Ян Бжехва, арман шоири Г.Габриелян, ўғир шоири Учкун, араб шоири Баён ас-Сафадий, инглиз шоири Уолтер Дз Ла Мэр шеърларини ўзбек тилига таржима қилди, ҳажон адабиётининг энг сара асарлари билан ўзбек адабиёти хазинасини бойитди.

Мухтарам Президентимизнинг ташаббуслари билан китобхон мамлакатга айланганда Ўзбекистон болаларининг энг севилими шоирлари қаторида Турсунбой Адашбоевнинг ҳам мўтабар номи бор. Агар ҳаёт бўлганларида бу йил умрларининг шеърга, нурга ва гулга бурканган 80 баҳорини қарши олардилар...

Ҳаммага қўлидан келганча ёрдам берадиган. Адабиёт ва маънавият тарғиботи йўлида тиним билмаган, юзлаб ёш истеъдодларнинг бошини силган, уларга тўғри йўл кўрсатган Устоз меҳр-оқибат, одамгарчилик бобида кўпчиликка ибрат бўладиган зиё, нур қолдириб кетди. Шундайин болафеъл, оққўнгул, бағрикенг, шижоатли, фидойи... адабиётимизнинг ҳақиқий жонкуяри, кичкинтойларнинг катта дўсти, дошномдод мураббийи, шогирдларининг ғамхўр мураббийи эди Турсунбой Адашбоев...

Хўлқар ҲАМРОЕВА,
филология фанлари номзоиди.

Ўзлик

...1998 йилнинг куз кунлари эди. Ёзувчилар уюшма-сида ўтказилаётган йиғилишда йирик адабиётшунос, академик Иззат Султон шўро даври адабий муҳитига оид хотираларидан сўзлаб қолди: “Абдулла Қодирийни “оқлаб олиш” осон кечмаганиди. Хрущёв даврида у фуқаро сифатида оқлангани билан, асарларини чоп этишга биров шошилмас, ёзувчи китобларини ўқигани, сақлагани учун одамлар бошига солинган азоблар ҳали кўпчилиكنинг ёдидан чиқмаган эди.

Ўтмиш сабоқлари

Бир йили Масковга, қандайдир адабий йиғинга чакиртирилдик. Танафус пайтидаги суҳбатлар орасида гап айланиб, Қодирий масаласига тақалди. Шунда машҳур қозоқ ёзувчиси Мухтор Авезов: “Сизлар Отабекнинг руслар ҳақидаги гапини маҳкам ушланглар, уни далил қилиб, Қодирийни қайтариб олсаларинг бўлади” деган гапни айтиб қолди. Шу гап таъсир қилдики ё вазиятнинг ўзи етилган эканми, ҳарқалай, биз “Ўткан кунлар” романининг бош қаҳрамони Отабекнинг Зиё шоҳичиникида бўлган ўтиришдаги гапларини қаттиқ ушлаб, Қодирийнинг, “муайян адабшўна”га қарамай, нихоят, шўро позициясига “ўтгани”ни исботлашга тушдик...

Дарҳақиқат, ўзбек адабиётшунослигининг ўша пайтдаги аҳолини тушунас бўларди. Миллатпарвар ижодкор, жадид маърифатчилигининг илғор вакили, ўзбек драматургиясининг энг йирик намоянчаси Ҳамза Ҳакимзо-да Нибзийдан “Ўзбек совет адабиётининг жанговар вакили” этиб ясашга мажбур бўлган адабиётшунослик, Қодирийни ҳам, нима қилиб бўлмасин, “совет ёзувчиси”га айлантиришни хоҳлар эди. Айниқса, адабнинг шоҳ асари — “Ўткан кунлар” романини ҳалқ жуда соғинган, асарини унча-мунча қалтис жойларидан воз кечиб бўлса-да, қайта чоп этиш эҳтиёжи кучли эди.

Ҳаммаси шундоқ қилинди ҳам. Абдулла Қодирийнинг вазият тақозосига кўра мажбурий ҳолда айтган “шўровий” гапларига уруғ берилиб, у гоҳ “жанговар атеист”, гоҳ “бой ва рухонийларга қажнатқич зарба берган” мафкурachi, гоҳ “Ўзбек халқи фақат пролетариат диктатураси туфайлигига озодликка эришиши мумкинлигини зўр бериб тарғиб қилган” ёзувчи дея таништирилди. “Ўткан кунлар” романининг юқоридида айтилган эпизоди эса, Қодирийнинг гўё Россияга ўзгача ҳавас ва ихлос билан қараганининг исботи сифатида кўрсатилди. Унга илова қилиниб шўро “доҳийлари”дан бири Ф.Энгельсининг “Дарҳақиқат, Россия Шарққа нисбатан прогрессив роль ўйнаган” деган гаплари келтирилди эди.

Хўш, Қодирийнинг (тўғрироғи — адабиётшунослигимизни) жонига ора қилган Отабек ўша суҳбатда аслида нима деганди? Нега шундай деганди? Шундай деганида нимани назарда тутганди?

Келинг, аввал Шамай — Семипалатка бориб келган Отабекнинг ўзига қулоқ солайлик:

— Шамайга бормасимдан илгари ўз ҳукуматдорлигимизни кўриб, бошқалар ҳам шундайди, деб ўйлар эдим, лекин Шамай меним бу фикримни ост-уст қилиб, ўзимни ҳам бутунлай бошқа киши ясади. Ман ўрсининг идора ишларини кўриб, ўз идорамизнинг худди бир ўйинчи бўлганини иккор этишга мажбур бўлдим...

Бизнинг идорамиз бу кунги тартибсизлиги билан кетаберса, ҳолимизнинг нима бўлишига ақлим етмай қолди. Шамайда эканман, қанотим бўлса, ватанимга ўчсам, тўппа-тўғри хон ўрдасига тушсам-да, ўрсининг ҳукумат қонунларини бирма-бир арз қилсам, хон ҳам арзимни тингласа-да, барча элга ёрлиғ ёзиб ўрсининг идора тартибини дастурийлаш амал этишга буюрса, мен ҳам бир ой ичида ўз элимни ўрсиники билан бир қаторда кўрсам... Аммо ўз элимга қайтиб қўрдимки, Шамайда ўйланганларим, ошмаганларим ширин бир хаёл эмиш...

Дарвоқе, қаҳрамони тилидан айтилган бу гаплар билан Қодирий нимани назарда тутганди? Нахоти, у ўз миллатини барча соҳада шамайликлардан ўрнатқилишга чакирган, у ердигиларнинг эътиқоди-ю ҳаёт тарзига маълифлик кўрсатган бўлса? Агар шундай деб ўйласак, Отабек асар сўнггида нима учун миллат ва юрт ҳимоясига отланди-ю шу йўлда “қаҳрамонона урушиб шайхид

бўлди?” Нима, Қодирийнинг фикри, мақсад ва эътиқодида мантикий зиддиятлар бормиди?

Бу саволларга жавоб топиш учун биз бошқа бир тарихий далилга эътиборингизни тортаямиз.

Маълумингизки, чор ҳукумати Туркистон ўлкасини нафақат сиёсий-иқтисодий, балки маънавий жиҳатдан ҳам тўла қарам ҳолга келтириш мақсадида жуда кўламли кенг ишларни режалаштирган, уларни босқичма-босқич амалга оширишга киришган ҳам эди. Шулардан бири — ўлка аҳолисига, айниқса, ёшларига рус тилини ўргатиш, бу орқали миллатлар табиати, руҳиятида парокандаликни ҳосил қилиш тадбири бўлди. Жумладан, “Туркестанские ведомости” газетасининг 1905 йил 18 февраль ва 2 март кунги сонларидида ашаддий миссионер Н.Ликосиннинг “Премия за знание языков” номли мақоласи чоп қилинган. Унда ўзбек болалари рус тилини ўрганиш курсларида сурункали ўқитилмасин, натижа қониқарли эмаслиги айтилиб, бу нарсаси сарт (чор маъмурияти маҳаллий миллатни шу ном билан атаган эди!) болаларининг билим ва таълим-тарбияни қабул қилиш лаёқати гўё ўта паст эканини исботлашга даъво қилинган. Улардан фарқи ўлароқ, Чимкентда яшовчи қирғизлар (қозоқларни улар шундай номлашиб, қирғизларни “қора қирғиз” дейишган!) рус болалари билан доимий бирга яшаганидан рус тили ва урф-одатларини тезда ўзлаштириб олаётганини таъкидлаб, муаллиф сарт болаларини ҳам рус тенгдошларига қўшиб ўқитилиши, илғор ўқитувчилар моддий рағбатлантирилиши яхши самара бериши мумкинлигини ёзади. Миссионер Ликосиннинг гап оҳангидида ўзбек миллатини очикдан-очик қамситиш кучайиб кетганини сезган газета муҳарририяти шу жойга етганида мақола остида ўз изоҳини беришга мажбур бўлади. Ҳарқалай, муҳарририятда ҳаётга тийрак қаровчи, воқеалик мантигини чуқурроқ жойдан излаш ва уни тани олишга мойил мутахассислар топишган бўлса керакки, уларнинг Ликосин билан ўртақ назарда баҳс этишборга лойиқдир. Биз тарихчи маъносини билан турли талқинлар вужудга келишининг олдини олиш мақсадида газетадагиларнинг қуйидаги мулоҳазаларини айнан (милосининг ҳам аслини сақлаган ҳолда) келтиришни маъқул топдик:

“Хотя и сетовать на насъ уважаемый автор, но общий вывод из столь разнородных посылок нам представляется не столь простым и легким. Материал с которым приходилось иметь дело в русской школе в приведенных автором случаях, далеко не однороден. Киргизы (қозоқлар — Р.Қ.) и сарты (ўзбеклар — Р.Қ.) принадлежат к совершенно различным типам человеческого общежития. В то время как киргизы, нуждаемые неумолимо необходимостью к переходу в оседлое состояние, должны в силу этого искать новых форм жизни, сарты с полным осно-

ванием могут не только довольствоваться, но и гордиться своей законченной культурой, в совершенстве приспособившейся к условиям туркестанской природы. Охотно заимствуя от нас практические мелочи внешней обстановки, сарты вовсе не завидуют нашему идейному богатству и не выказывают ни малейшей склонности подражать нам в формах экономического быта. И нельзя не признать, что они отчасти правы. Их культура древнее и по местным условиям целесообразнее нашей. Она достаточна при том самобытна и отвечает всем изгибам народной души.

Что ожидает эту культуру в будущем, сказать трудно. Разумеется, европейские идеи рано или поздно пробьют в ее твердые многочисленные бре-

халкнинг маънавий қадриятлари, турмуш тарзи, маданий қўниқмалари, менталитети устида борганида, ихлоқот усули ҳам, уни амалга ошириш муддатлари ҳам бошқача бўлишига, бошқа би-ровни билмадиги-у, лекин Отабекнинг ақли ортиги билан етар эди.

Дарҳақиқат, Абдулла Қодирий ўз миллатини жуда яхши танирди. Бундан ташқари у “Темур Кўрагон каби доҳийларнинг, Мирзо Бобур каби фотиҳларнинг, Фотрий, Улугбек ва Ибн Сино каби олимларнинг ўсиб-унган ва нашъунамо қилганлари бир ўлкани ҳалокат чуқурига қараб сурагучи”ларни ҳам танир, “боболарнинг муқаддас гавдаси” дафн қилинган пайдада она юртини топташ ва ўз йўригига юргизишга ҳозирланган барча кучларга қарши нафрати зўр эди. Шу туфайли ҳам, Шамайда кўрганларига ҳар қанча

ҳавас қилмасин, Отабек “Олмота устидаги ўрус билан тўқунишма”-да мардонавор биринчи сафни олади ва қаҳрамонона урушиб шайхид бўлади.

Ҳаммаси шундоқ қилинди ҳам. Абдулла Қодирий яна бошқа нарсаларни ҳам билган.

Жумладан, 1853 йилда Туркистон иттилосининг дастлабки нишони — Қўқон хонлигининг шимоли-ғарбий қўргони Оқмасжид шаҳрига Оренбург генерал-губернатори В.Перовский бошчилигидаги босқинчи қўшин ҳужум қилди. (Ундан ярим йилгача аввал — 1852 йилнинг октябрида эса бу ваҳший ёв мақсадларидан беҳабар хонлиқ худудида Юсуфбек хожини қон қажатган биродар қўшлик уруши — “қипчоқ қирғини” бошланган эди.) Қўқондан ёрдан келишдан умидини узган Оқмасжид химоячилари охириги томчи қони қолгунча душманга қарши урушди. Ўз оғир паллада шаҳар химоясига раҳбарлик қилишни Тошкентдан бораган Отабек исмили жўмард одам ўз қўлига олади ва тенгсиз олишувда қаҳрамонларча ҳалок бўлади...

Энди ўйлаб кўрайлик. Роман қаҳрамонида айнан Отабек исмининг танланиши тасодифийми-кан? Агар шундай десак, бошқа бир мутаносиблики қандай изоҳ-лаймиш?

Едингизда бўлса, Отабекнинг суоқли ёри Қумушбиби 1269 йил хижрийда қундоши томонидан заҳарлаб ўлдирилди. Агар бу сани миллидийга ўғирсак, бу фалжа ҳам айнан Оқмасжид қалъаси ёв қўлига ўтган 1853 йилда содир бўлганини англаймиз.

Демак, адаб талқинчи, Отабек қалбиди жисму жонини фидо қилишга арзигулик икки буюк муҳаббат яшарди. Унинг бири — Қумушбиби севгиси эди. Йигитнинг бошига бу муҳаббат не қўйларни солмайдди. У номардларча чакув ортидан дор остига ҳам бориб келади, бир эмас, уч нафар қалла-кесарга қарши мардларча олишувга ҳам чиқади. Афсуски, унинг пешонасига биринчи муҳаббати — Қумушбиби сиймалари.

Кейин эса Отабек иккинчи буюк муҳаббати — Ватани ва миллати йўлида азиз жонини қурбон қиладди...

Ҳа, Абдулла Қодирий миллатни танирди, халқ ўтмиши билан боғлиқ жуда кўп нарсани билар эди. Энг муҳими, у ўзи билган ва эътиқод қўйган гоғларига, аввало, ўзи амал қилар, қолганларини ҳам ўтган кунлардан сабоқ чиқариб, мамлакат ҳаётини тузатишга чорлаганди. Зеро, халқнинг шавкатли тарихини билиш, у билан ғурурланиш, тарғибу ташвиқ қилиш юрт фидоийсининг бир қаноти бўлса, унга ўзи ҳам муносиб фарзанд бўлиш, миллат ғурурига ғурур қўшадиган ишларни бугун ҳам амалга ошириш ва юрт доғругини қайтадан оламга ёйиш — унинг иккинчи қанотиридир.

Умид қиламизки, ҳар бир замондошимиз қалбиди ҳам Қодирийнинг, Юсуфбек хожининг, Отабекнинг эътиқоди ва ибрати бе-завол яшайди.

Раҳмон ҚўЧҚОР,
филология фанлари номзоди.

Уюшма фаолиятдан

Жиззах:

Журналист аёллар суҳбати

Бугунги ахборот глобаллашуви даври кечаётган паллада журналистларимиз тўғри, ҳолис ва ҳаққоний манбаларни излаб топишлари ва шундай ахборотларни халққа етказишлари ҳар доимгидан ҳам катта аҳамият касб этган. Зеро, эндиликда ахборот излаш учун бизда ҳар қанчонгидан ҳам кўпроқ имкониятлар пайдо бўлган. Интернетга ки-рамиз, хоҳлаган пайтда, хоҳлаган ердан туриб исталганча маълумот олишимиз мумкин. Бироқ, улар орасидан тўғри ва ҳолис ахборотни ажратиш олиш ва узатишда турли хил янглишмовчиликларга дуч келамиз. Бундай ишончсиз манбалардан фойдаланиш журналистикада касб этикасига зид санала-

ди. Хуллас, журналист зиммасидаги вазифани масъулият билан бажариши, бу борада албатта касб одобини ва этикасига риоя этиши зарур.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси Жиззах вилоят бўлими томонидан вилоятдаги матбуот нашрлари ва оммавий ахборот воситаларида фаолият кўрсатаётган журналист аёллар иштирокида давра суҳбати ташкил этилди. “Журналист аёллар одобини ва этикаси” мавзусидаги йиғилишда бўлим қошидаги Журналист аёллар кенгаши аъзолари, вилоят ОАВ вакиллари матбуотимизнинг долзарб масалалари бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Хоразм:

Фактлар аниқ, ахборот ҳаққоний бўлсин!

Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси Хоразм вилоят бўлими ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги Хоразм вилоят бошқармаси томонидан “Давлат органлари, ҳўжалик бошқаруви органлари, давлат корхоналари ва ташкилотлари ахборот хизматлари билан ҳамкорлигини янада яхшилаш, ахборот алмашиш

тизимини йўлга қўйиш ва ахборот хавфсизлигини таъминлашда ахборот хизматлари ходимларининг роли” мавзусида давра суҳбати ўтказилди.

Тадбирда вилоятдаги давлат органлари, корхона ва ташкилотларнинг Ахборот хизмати вакиллари қатнашиб, уларнинг матбуот ва ОАВ таъриятлари билан ижодий ҳамкорлигини янада яхшилаш борасида фикр юритилди.

Навоий:

Муҳомада — телерадиоканаллар фаолияти

Навоий вилоят телерадиокомпанияси ҳамда Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси вилоят бўлими ҳамкорлигида тележурналистлар ва техник ходимлар иштирокида Президентимизнинг ёшлар маънавиятини юксалтириш ва уларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш ҳамда хотин-қизларни иш билан таъминлаш бўйича 5 та муҳим ташаббуси муҳомадасига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди.

Тадбирда мазкур ташаббусларнинг мазмун-моҳияти ва уларни вилоятда таъбиқ

этиш бўйича амалга ошири-лаётган ишлар, хусусан телевидение ва радиода берил-ётган материаллар ҳақида сўз юритилди.

Йиғилишда, шунингдек, телерадиоканаллар фаолияти ҳам муҳомада қилинди.

Муҳомада жараёнида кўрсатувларнинг савиясини ошириш масаласига ҳам эътибор қаратилди. Айрим эфирлар юзасидан илққ филрлар билдирилган бўлса, баъзи мате-риалларга танқидий ёнда-шилди.

Жобир ХўЖАКУЛОВ.

Дунёда нима гап?

ШОУМЕН УКРАИНА ПРЕЗИДЕНТИ БЎЛДИ

Украинада 21 апрель кунини бўлиб ўтган сайловларнинг иккинчи турини Владимир Зеленский амалдаги президент Пётр Порошенко катта фарқ билан ортда қолдирди.

Украина президентлиги учун сайловларда голиб бўлган шоумен Владимир Зеленский сайловнинг илк натижалари эълон қилинган, ўз штабидида галабани нишонлади ва украин халқига мурожаат қилди. У ўз мурожаатида ижро ҳокимиятидаги амалдорларни ишдан олишини маълум қилган. Украина Марказий сайлов комиссияси маълумотида кўра овозларнинг 90 фоизи қайта ишлаб чиқилгани ва унга кўра Зеленский 73,19 фоиз овоз тўплагани, мамлакатнинг амалдаги Президенти Пётр Порошенко эса 24,6 фоиз овоз олгани маълум қилинган.

ТОҚАЕВ МАМЛАКАТ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД

Қозоғистондаги “Нур Отан” партияси етакчиси Нурсултон Назарбаев 23 апрель кунини партия съезидида собиқ сенат спикери, айни дамда мамлакат Президентлиги бўлими Қосим-Жомарт Тоқаевни президентликка номзод сифатида кўрсатишни таклиф қилди.

Бу Нурсултон Назарбаевнинг ўзидан ваколатларни соқит қилганидан кейинги биринчи съездидир. Назарбаев ўтган ойда мамлакатни сайлам 30 йил бошқарганидан сўнг истеъфода чиқди, бироқ у “Нур Отан” партияси раҳбари сифатида қолди. “Инсонларга йўлмиш барқарорлиги, эртанги кунимизга ишонч керак”, — деди Назарбаев. У партия номидан Қосим-Жомарт Тоқаевни мамлакат президентлигига номзод сифатида кўр-сатиш борасида баънот берди.

БАЙРАМ КУНИДАГИ ҚУЛФАТ

Йиғирма биринчи апрель кунини Шри-Ланкада содир этилган давомли террор ҳаракатлари оқибатлари маълум қилинди.

Унда 290 киши ҳалок бўлган, қарийб 500 киши эса турли даражада тан жароҳати олиб, шифохонага ётқи-зилган. Қурбонларнинг асосий қисмини Пасха байрамини нишон-лашга католик черковларида тўпланган одамлар ташкил этган. Хозирча ҳеч бир гуруҳ бу хунрезликлар учун масъулиятни ўз зим-масига олгани йўқ. Тахлилчилар томонидан турли тахминлар бил-дирилмоқда.

Интернет хабарлари асосида
Мансур ЖУМАЕВ тайёрлади.

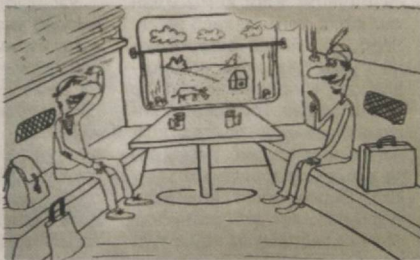
► Ҳаёт манзаралари

Барака — қаноатда

Поездга чиқдик. Купеда қорни катта бир кимса ҳамроҳимиз бўлди. Дарҳол чой буюрди. Колбаса, пишлоқ, тузланган бодрингни ўртага қўйди, сўнг шишани очди, тўғрисида ўтирган қўнғиз мўйлов йигит билан қиттак-қиттак отди, сўнг ёнбошлаганча сафсата сота бошлади:

— Сира барака йўқ, қўлда пул турмайди, етишмовчилик шунча кўпки, гоҳо харажатларни ўйла-сам, юрагим ёрилиб кетади! Ёганимнинг ҳам мазаси йўқ! Ёнимдаги йигит гап қотди:

— Уйингиз йўқми, ака?
— Нима деясан, сан бола: қишлоқда иккита дангиллама ҳовлим, шаҳарда учта "домин" бор. Нимайди?
— Унда пулдан қийна-либ қолдингизми?
— Ов бола, мени майна қийласанми? Бешта хусусий дўконим, тўртта таксига берган машинам, сок чиқарадиган цехим бор. Мулла-

жиринг деганлари оқиб келиб туради!

— Қизиқ, шундай экан нега нолийсиз: бир бурда нон, бир пиёла чой билан тўядиган қорнингиз бор-у, "оҳ-нолангиз" ортиқча! Шукр десангиз-чи, ака! Сизга бу имкониятларни ким берди? Мана бу поезд йўлини ким қурди? Юмшоқ ўринда, тезю-рар поездда дунёнинг

роҳатини суриб кетяп-сиз.

— Тилинг бурро экан, сан йигитчанинг! Қўнғиз мўйлов ҳамроҳи гапга қўшил-ди:

— Юзимизга ачитиб айтаяп-ти, ака, гаплари ҳақ! Ўзимизни унутиб қўйганга ўхшаймиз! У деразадан пастга қаради.

— Баланд кўприқдан ўтаяпмиз.

— Баланд эканми? У ҳам дераза-га ёпишди ва шу заҳоти худди аёллар-дек ёқасини гижимла-ди. — Ҳа, жуда баланд экан. Эй, шуни ўзи-мизди темирйўлчилар қурганими? Сўнг, унга "дақиқ" берган йигит-га қараб:

— Сендай шартта юзимга қараб танбёх берган одамни сира учратган эмасдим, аммо... Раҳмат сенга.

Амир Темур бир вақтнинг ўзида тўрт киши билан тўрт шохмот донасида ўйнай олган. Қобилиятни қаранг! Лекин бунинг узоқ мозий илдири ҳам бор. Демак, у зотгача ҳам бизда шохмот юксак тараққий этган. Бунга асос нима?!

Шохмот ватани

Сурхондарёнинг Шўрчи туманида Далварзинтепа деган қадимий маскан бор. Шох қизининг 32 килоли тақинчоқлари топилган. Битта бўйинтақинчоғи ҳақида неча соатли ҳужжат-ли фильм тайёрлаш мум-кин: бунга ишлатилган олтин қаердан, қандай қазиб олинган, тақинчоқ-нинг қолипчалари қандай тайёрланган, ёқут кўзлари қай усулда бунчалик жим-жимадор ясалган, олтин занжирлар нега бунчалик нафис, заргар-чи? У қандай одам бўлган? Бир аёлга шунчалик эҳтиромми?!

Буни қўя туринг: шўролар даврида шундай қадим тарихий жойимизни текис-лаб, пахта экомочи бўлди-

лар ва у ерга улкан бульдо-зер солдилар, ер ўпирилиб, трактор тумшуги билан қулади ва шох саройи очилиб, жуда кўп олтин, жавоҳирлар билан бирга катта мрамар шохмот тахта-си ва доналари ҳам чиқди. Бу икки минг, уч минг йиллик тарихимиз, демак-дир. Ҳали минг йиллик тарихга эга бўлмаганлар эса бизга ҳамон "ақл" ўргатмоқчи бўладилар. Билъакс, ҳатто фалон мамлакат шохмот Ватани, деган гапни такрорлашни қойилмақом ўргатишган... Аммо... вазият мана бунақа экан, шу тўғрида битта катта китоб ёзай, деб ўйламаймиз! Биз қачон фикрлай бошлаймиз?!

Хотин ширин тил бўлсин!

Саъдий Шерозий ҳазратлари, "Ўзингга муносиб ёр топган маҳал, эшигинг тагида ногора чал", деганлар. Бу жуда катта ҳикмат.

Маълумки, биз аёлни гул-дан нозик деймиз, аслида эркак ундан ҳам мўрт бўлади, уни синдириш жуда осон: агар хотин ҳар куни ўз эрини эғовлаб, жони-қолига қўйма-са, охир-окибат уйдан беизб қолади ва жуфту ҳало-лининг минғир-минғирини эшитмаслик учун аллама-ҳалда, ярим тунда уйга келади одат чиқара-ди, қараб-сизки, бир кун тасоди-фан уйга вақтлроқ келиб қолса, юраги қисилиб, ўзини қўйрага жой тополмайдиган хунук одатга йўлиқади. Уни бу йўлдан орқага қайтармасан-гиз, ичадиган, чекадиган ва Худо кўрсатмасин, охири

жамиятнинг энг тубан киши-сига айланиб қолиши ҳам ҳеч гап эмас.

Мухтарама аёл зоти, эркак-ка кўп нарса керакмас: бир оғиз ширин сўзингиз, озигина меҳрингиз унга етарли! Ҳа айтгандай, сиз аёллар қўлоғин-гиз билан яшай-сиз, эркак-чи, эркак ошқозони билан яшайди, унга ширин овқат ҳам керак. Агар ана шу уч қоидага амал қилсангиз, эркак зоти фақат сизни дейди, ўзгага қайрилиб ҳам қарамайди,

шундай экан, уни ҳар қуни илиқ меҳрингиз, ширин сўзингиз ва ширин овқатин-гиз билан сийлаб туришни унутманг!

Тўлқин ҲАЙИТ,
ёзувчи.

► Мерос

Самарқанд қоғози дунёга машҳур бўлган ва у минг йиллар давомида жаҳонда юқори мавқеда тур-ган. Х асрнинг ик-кинчи ярми, XI аср-нинг бошида яшаган муаррих Абу Мансур ас-Саолибий ўзининг "Китоб латоиф ал-маориф" асарида шундай ёзган:

Самарқанд
қоғози
ҳақида

"Ўзига хос жозиба ва сифатга эга бўлган Самарқанд қоғози Миср папирусини ва юнон пергаментини (тери қоғозини) орқада қолдириб кетади... У фақат шу ерда ва Хитойдагина мавжуд-дир".

Манбаларда Самар-қанд қоғози X-XII аср-ларда бутун мусулмон дунёсида машҳур бўлганлиги тилга олинади. Тарихчилар-нинг ёзишича, қоғоз ишлаб чиқариш усули XI асрларда айнан Самарқанддан Испа-нияга кириб борган. Иван Грозний даврида Самарқанд қоғоз кор-хонаси сотиб юборилган, деган гаплар ҳам бор.

Бир пайтлар ўзининг пишиқ матолари, сифатли бўёқлари, оғизда эрийдиган қандолатлари, алпо-миш баҳодирлари билан дунёга доврў таратган юртимиз бугун инсониятнинг "Олтин маънавий макони"га айланмоқда. Бундан кейин ҳам бу диёр дунё халқларига жуда кўп эзгуликларни беради.

Ҳайит МЕНГБОВЕВ.

Барқарорлик белгиси!

«Туронбанк» АТБ миллий ва хорижий валюталарда жозибатор шартлардаги муддатли, жамғарма ва онлайн омонат турларини таклиф этади

Миллий валютадаги омонатлар **21%** гача

Хорижий валютадаги омонатлар **7%** гача

www.turonbank.uz

turonbank

turonbank

turonbankuz

99895 144-60-00

Хизматлар лицензияланган

Реклама

► Тадбир

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Ёнгин хавфсизлиги институтида "Китобхонлик бизни бирлаштиради" мавзусида тадбир ўтказилди.

“Мўъжиза эмасдир фалакда офтоб”

Институт профессор-ўқитувчилари, тингловчи ва курсантлари, маҳаллар фаоллари, талаба-ёшлар, мактаб ўқувчилари иштирок этган тадбирда институт бошлиғи, юридик фанлари доктори Нуриддин Норматов давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 13 сентябрдаги "Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида"ги қарори ҳақимиз, шу жумладан ёшларнинг маънавий дунёсини бойитиш, китобхонлик маданиятини юксалтиришда муҳим дастури-ламал бўлаётгани таъкидлади.

Ҳазрат Жалолиддин Румий "Мўъжиза эмасдир фалакда офтоб, мўъжиза

аслида беминнат китоб", деб таърифладиларки, у беминнат устоз, билим ва маънавий юксалишда муҳим омилдир. Тадбир доирасида Ёнгин хавфсизлиги институтида жорий йил март-апрель ойларида курсантлар ва ёш ходимлар ўртасида тўрт босқичда ўтказилган "Энг яхши китобхон" кўрик-танлови ғолибларини тақдирлаш маросими бўлди. "Китобхон шахар" лойиҳаси доирасида институт ҳудудда аҳоли, айниқса, ёшлар учун мўлжалланган халқ кутубхонасининг очилиши бўлди.

Институт профессор-ўқитувчилари томонидан Сергели туманидаги 2, 3 ва 285-сонли умумтаълим мактабларининг ўқувчиларига бадий адабиётлар совға қилинди.

Фарҳод ЖОНХОЖАЕВ,
Ёнгин хавфсизлиги институти ўқитувчиси.

► Тафаккур

Яхшилиқни тез унутадилар

Одам табиатан қизик яратилган — бойлигини йўқотса хафа бўлади, умри эос кетаётганига эса парво қилмайди. Абдул Фароҳ, суриялик алаом.

Ўзи ҳақида узоқ гапирадиган одамнинг маътанчоқ-ликка чап бериши мушкул.

Давид Юм,
(1711-1776), инглиз файласуфи.

Оҳ, бахтсизлик! У бахтнинг таъинчидир.

Оҳ, бахтиёрлик! Унда бахтсизлик яширин.

Лао Цзи,
(милоддан аввалги 579-499 йиллар) хитойлик файласуф.

Ҳаммадан ҳам яхшилиқни тез унутадилар.

Ф.Шиллер,
немис мутафаккири.

HURRIYAT

Муассис:
Ўзбекистон
Журналистлари
ижодий уюшмаси

Бош муҳаррир
Абдурашул ЖУМАКУЛОВ

Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080 — рақам билан рўйхатга олинган.
Ҳажми 4 босма табоқ, Бичими — А-2.
Баҳоси келишилган нархда

Таҳририятга келган
хатлар доимий
эътиборимизда бўлиб,
улар муаллифларга
қайтарилмайди.

Адади: 2600
Буюртма — V-3337
1 2 3 4 5

Телефон: (0-371) 244-32-68, 244-32-91
Тел-факс: (0-371) 244-32-80
Реклама ва маркетинг бўлими:
(0-371) 244-32-88

Тошпириш вақти — 20"
Тошпирилди — 20"

Обуна индекси:
якка обуначилар ва
ташқилотлар учун — 233

Манзиллими: 100129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Elektron manzil: gazhurriyat@mail.ru; info@uzhurriyat.uz

Газета таҳририят компьютер марказида терилди
ва дизайнер А.Содиқов томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: Қ.Очилов, Мусахҳиҳ: Ш.Убайдуллаев.

"O'zbekiston" НМИУ босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.